

Alle 3-vuotiaan lapsen tukeminen päivähoidon aloittamisessa kiinty- myssuhteen näkökulmasta

Niina Liikanen

Sanna Nurmi

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2019

Sosionomin tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomin tutkinto-ohjelma

LIIKANEN, NIINA & NURMI, SANNA:

Alle 3-vuotiaan lapsen tukeminen päivähoiton aloittamisessa kiintymyssuhteen näkökulmasta

Opinnäytetyö 69 sivua, joista liitteitä 6 sivua
Joulukuu 2019

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, miten päivähoiton työntekijät ja vanhemmat kokevat alle 3-vuotiaan lapsen päivähoiton aloituksen omasta näkökulmastaan. Tavoitteena oli tämän aineiston pohjalta nostaa esiin keskeisiä teki-
jöitä, joiden avulla alle 3-vuotiaan lapsen päivähoiton aloitusta voitaisiin tukea ja kehittää. Aihetta tarkastellaan kiintymyssuhteen näkökulmasta.

Opinnäytetyö toteutettiin sähköisenä lomakekyselynä lännen ja kaakon päivähoitoalueiden päiväkotien alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille sekä työntekijöille. Kyselyt toteutettiin pääpiirteittäin laadullisella tutkimusmenetelmällä, mutta kysymysten joukossa oli myös määrälliseen tutkimukseen soveltuvia kysymyksiä. Tutkimuskysymyksenä oli, millä tavoin alle 3-vuotiaan päivähoiton aloitusta voidaan tukea ja kehittää kiintymyssuhde huomioon ottaen.

Kerätyn aineiston pohjalta nousi esiin, että vanhemmilla ja työntekijöillä oli paljon yhteneviä ajatuksia siitä, millaisena he näkevät alle 3-vuotiaan lapsen hyvän päivähoiton aloituksen. Molempien osapuolten vastauksissa tuli esiin myös kritiikkiä siitä, kuinka aloitus ei joistakin syistä aina toteudu toivotulla tavalla. Tällaisia syitä ovat esimerkiksi hoitopaikan resurssit, kiire sekä perheen mahdollisuudet tai halu käyttää pehmeää laskua lapsen päivähoitoon siirtymisessä.

Kyselyn tulosten perusteella voidaan päätellä, että alle 3-vuotiaan lapsen päivähoitoon siirtymistä tukee parhaiten rauhallinen aloitus. Tämä tarkoittaa useampaa tutustumiskertaa vanhemman kanssa sekä aluksi lyhyempiä hoitopäiviä. Tämän lisäksi tarvitaan vanhempien luottamus hoitopaikkaa kohtaan sekä hoitopaikan toimintakulttuurin näkyväksi tekeminen vanhemmille. Vanhemmille olisi myös hyvä avata pehmeän aloituksen periaatteita ja lähtökohtia.

Tulosten pohjalta voidaan myös päätellä, että työntekijöiden pääasiallisena tehtävänä on tukea lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta ja huolehtia siitä, että yhteistyö vanhempien kanssa on molemmin puolin kunnioittavaa ja rehellistä. Onnistuneen yhteistyön tarkoituksena on turvata lapselle olosuhteet, joissa hänen yksilölliset tarpeensa otetaan huomioon ja sen myötä kyetään tarjoamaan turvallinen ympäristö ja ilmapiiri lapsen kasvun ja kehityksen tueksi. Nämä tekijät liittyvät toisiinsa olennaisesti lapsen kiintymyssuhteen tukemisen kannalta.

Asiasanat: kiintymyssuhde, päivähoiton aloitus, vanhempien ja työntekijöiden välinen yhteistyö

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

LIIKANEN, NIINA & NURMI, SANNA:

Supporting an Under-Three-Year-Old Child at the Beginning of Day Care from an Attachment Perspective

Bachelor's thesis 69 pages, appendices 6 pages
December 2019

The purpose was to gather information about how daycare employees and parents find the process of starting in a daycare for a child under the age of three. The aim was to find the main points on how to support and develop this process.

The data were collected by means of two questionnaires, one for the employees and one for parents, which were distributed to two different daycare areas in Tampere. The questionnaires were mostly qualitative but they also had quantitative questions. The data were analyzed through qualitative content analysis.

The results reveal that parents and employees have many similar ideas about what is a good start in a daycare for a child under the age of three and how it should happen. They also criticize how that does not always happen due to different reasons i.e. resources or hurry.

The results indicate that the best way to support this starting process is to start slowly with multiple visits to the daycare with the parents and shorter days at first when actually in daycare. Further studies of this subject could be about producing a guide on how to support this process and examining what kind of effects it has on it.

Key words: attachment, start of daycare, education cooperation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	7
3	PÄIVÄHOIDON ALOITTAMINEN ALLE 3-VUOTIAANA	8
	3.1 Päivähoidon aloitus	8
	3.2 Vanhempien ja työntekijöiden välinen yhteistyö	9
	3.3 Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys alle 3-vuotiaana.....	10
4	KIINTYMYSSUHDE	13
	4.1 Kiintymyssuhdeteorian määrittely.....	13
	4.2 Turvallinen ja turvaton kiintymysmalli	14
	4.3 Eroahdistus	15
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	17
	5.1 Tutkimusote	17
	5.2 Tutkimusaineiston kerääminen	17
	5.3 Aineiston analyysi	19
	5.4 Eettisyys ja luotettavuus.....	20
6	ALLE 3-VUOTIAAN LAPSEN PÄIVÄHOIDON ALOITUS TYÖNTEKIJÖIDEN NÄKÖKULMASTA	22
	6.1 Kiintymyssuhteen huomioiminen päivähoiton aloituksessa	22
	6.1.1 Lapsen turvallinen siirtyminen päivähoitoon	23
	6.1.2 Mahdolliset haasteet lapsen päivähoiton aloituksessa	27
	6.1.3 Lapsen ja vanhempien välisen kiintymyssuhteen tukeminen	30
	6.2 Kasvatusyhteistyö vanhempien kanssa	32
	6.2.1 Toimivan vuorovaikutussuhteen määrittelemine.....	33
	6.2.2 Vanhempien tukeminen ja tunteiden huomioiminen lapsen päivähoiton aloituksessa	35
	6.3 Alle 3-vuotiaiden lasten päivähoiton aloituksen kehittäminen	36
7	ALLE 3-VUOTIAAN LAPSEN PÄIVÄHOIDON ALOITUS VANHEMPIEN NÄKÖKULMASTA.....	39
	7.1 Vanhempien kokemus lapsen päivähoiton aloituksen onnistumisesta	39
	7.2 Vanhempien omat tuntemukset lapsen aloittaessa päivähoitossa	43
	7.3 Vanhempien kokemus lapsen ja vanhemman välisen kiintymyssuhteen tukemisesta	46
	7.4 Vanhempien kokemus kasvatusyhteistyöstä.....	48

7.5 Vanhempien kokemus lapsen hoidon laadusta ja päivähoidon aloituksen kehittämisestä	50
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	55
9 POHDINTA	59
LÄHTEET.....	62
LIITTEET	64
Liite 1. Saatekirje vanhemmille / työntekijöille	64
Liite 2. Kyselyrunko vanhemmille 1 (3)	65
Liite 3. Kyselyrunko työntekijöille 1 (2).....	68

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on alle 3-vuotiaan lapsen päivähoiton aloitus ja siihen liittyvät tapahtumat kiintymyssuhdeteorian näkökulmasta. Tavoitteena on selvittää, kuinka vanhemmat ja työntekijät voivat toiminnallaan tukea lasta tässä prosessissa. Pyrimme selvittämään myös, kuinka vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemykset ja toiveet lapsen päivähoiton aloituksessa kohtaavat, ja kuinka tätä aloitusta voisi näiden pohjalta kehittää.

Valitsimme tämän aiheen, sillä mielestämme on tärkeää kiinnittää enemmän huomiota lapsen mielessä tapahtuvaan myllerrykseen, kun hän aloittaa päivähoiton. Erityisen merkillepantavaa aiheessa on se, että siirtymä päivähoitoon tapahtuu lapsen elämän sellaisessa kehitysvaiheessa, jossa lapsi on varsin riippuvainen vanhemmistaan ja kiintymyssuhde heihin on keskeinen.

Rusanen (2011) kirjoittaa, että lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen hän käy läpi suuria muutoksia, joista yksi on ero vanhempiin. Tämä sisältää riskin lapsen kehitykselle, minkä vuoksi se pitäisi ottaa paremmin huomioon. Kun lapsi joutuu eroon hänelle tärkeistä henkilöistä, hänen turvallisuuden tunteensa järkkyy. (Rusanen 2011, 191-194.) Kyetäkseen sopeutumaan muutokseen ja uusiin oloihin, lapsella on oltava turvallinen kiintymyssuhde häntä hoivaavaan henkilöön. Tämä henkilö toimii lapselle turvasatamana, jonka luokse voi mennä hakemaan lohtua sitä tarvitessaan. Turvallisessa kiintymyssuhteessa hoivaaja jäsentää lapsen ilmaisua ja saa lapsen kokemaan tulleeensa nähdyksi ja ymmärretyksi. (Kanninen & Sigfrids 2012, 32.) Tutkimuksemme lähtökohdaksi muodostuikin saada vastauksia siihen, miten päivähoiton aloitusta voidaan kehittää siten, että turvallisen kiintymyssuhteen luominen ja ylläpitäminen mahdollistuu lapselle.

Tutkimus toteutettiin alle kolmevuotiaana päivähoiton aloittaneen lapsen vanhemmille sekä päivähoiton työntekijöille lähetettävänä kyselyinä. Heillä on mielestämme kokemusta ja tietoa, jota voisi hyödyntää alle 3-vuotiaan lapsen hyvän päivähoiton aloituksen takaamiseksi. Kysely lähetettiin kahdelle eri päivähoitoalueelle Tampereella.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, miten päivähoiton työntekijät ja vanhemmat kokevat alle kolmevuotiaan lapsen päivähoiton aloituksen omasta näkökulmastaan. Tutkimuksella pyrittiin selvittämään jo olemassa olevia käytänteitä, vanhempien ja työntekijöiden toimintakulttuuria sekä kuinka näitä pystyisi kehittämään turvallisen kiintymyssuhteen rakenteet huomioiden. Tutkimuksen tavoitteena oli nostaa esiin sellaisia keskeisiä tekijöitä, joiden avulla vanhemmat ja päivähoiton työntekijät voivat tukea alle kolmevuotiaan lapsen päivähoiton aloitusta.

Tutkimuskysymykset:

1. Miten päivähoiton aloituksessa otetaan huomioon kiintymyssuhdeteorian näkökulmaa?
  - Mitkä tekijät tai asiat työntekijä kokee merkitykselliseksi lapsen päivähoiton aloitusta ajatellen?
  - Mikä merkitys vanhempien ja työntekijöiden välisellä kasvatusyhteistyöllä on lapsen päivähoiton aloituksessa?

2. Millaisena vanhemmat kokivat lapsen päivähoiton aloitusprosessin sekä lapsen että omalta kannaltaan?
  - Millaista tukea he saivat päivähoiton työntekijöiltä?
  - Millaisena he kokivat yhteistyön päivähoiton työntekijöiden kanssa?

3 PÄIVÄHOIDON ALOITTAMINEN ALLE 3-VUOTIAANA

3.1 Päivähoidon aloitus

Lapsen ensimmäinen siirtyminen kodin ulkopuoliseen hoitoon on suuri muutos sekä lapselle että vanhemmille. Se on prosessi, jossa vanhemmat joutuvat har-
kitsemaan hoitomuotoa ja hoitopaikkaa tarkkaan ottaen huomioon oman lap-
sensa yksilölliset tarpeet. (Karikoski & Tiilikka 2011, 78–79.) Vanhemmat ovat
päättöksentekijöitä tämän muutoksen käynnistämiseksi, joten he joutuvat pohti-
maan muun muassa hoitopaikan laatua, perheen arkisen elämän muutosta
sekä lapsen selviytymistä erossa vanhemmista. Nämä voivat synnyttää ajatuk-
sia ja mielikuvia, joihin liittyy erilaisia tunteita innostuksesta ja odotuksesta
huoleen ja syyllisyyteen. (Munter 2001, 35.)

Koska pieni lapsi ei voi päättää päivähoidon aloituksesta tai pohtia sen muka-
naan tuomia muutoksia, hän on täysin riippuvainen vanhemmistaan ja päivähoi-
don aikuisista muutoksen kohtaamisessa. On huomioitava, että koti ja päivä-
hoito poikkeavat kasvuympäristöinä toisistaan niin fyysiseltä ympäristöltään kuin
toimintakulttuuriltaan ja arvoiltaan. Päivähoitoon siirtyessään lapsi tuo muka-
naan oman, kotona vanhempi-lapsi-vuorovaikutussuhteessa muokkautuneen
kokemusmaailmansa. Tämä vuorovaikutussuhde auttaa lasta sopeutumaan so-
siaalisesti uuteen kasvuympäristöönsä. Jokainen lapsi on oma yksilönsä. Se,
missä vaiheessa lapsen kehitys on, määrittää myös sitä, kuinka itsenäisesti hän
pystyy toimimaan ja sitä kautta myös sopeutumaan uudenlaisiin rutiineihin ja ot-
tamaan vastaan vieraan huolehtivan aikuisen. Lapsi tarvitsee aikuisia avukseen
huolehtimaan hallinnan ja turvallisuuden tunteensa säilymisestä. (Karikoski &
Tiilikka 2011, 77–78; Munter 2001, 35–36.)

3.2 Vanhempien ja työntekijöiden välinen yhteistyö

Yhteistyö perheen ja päivähoidon kesken sekä perheen kasvatuksellinen tukeminen alkavat jo päivähoitoon siirtymisen valmisteluvaiheessa. Perheen kohtaaminen onkin merkittävä askel tässä prosessissa, sillä nämä ensimmäiset kohtaamiset kasvattajien kanssa vaikuttavat vanhempien odotuksiin, toiveisiin, huoliin ja pelkoihin. (Karikoski & Tiilikka 2011, 79.) Kun lapsi aloittaa päivähoiton, huoltajien ja henkilöstön välinen yhteistyö korostuu erityisen tärkeänä. Vanhempi ei voi olla enää lapsen päivässä konkreettisesti läsnä, joten hän on hyvin pitkälti lapsen kokemusmaailmassa mukana sen varassa, mitä tietoa päiväkodista annetaan. Tämä yhteistyö tuo turvallisuutta ja jatkuvuutta lasten elämään ja sen avulla sitoudutaan lapsen terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 18; 32–33.) Huoltajien ja henkilöstön välillä oleva luottamus näin ollen peilautuu henkilöstön ja lapsen välisen luottamuksellisen suhteen luomisessa.

Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on, että lapsen vanhempi ja päiväkodin henkilökunta tietoisesti sitoutuvat toimimaan yhdessä kaikissa lapsen kehitykseen, oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa lapsen parhaaksi (Kanninen & Sigfrids 2012, 133). Yhteistyön perusajatus on siis lapsen vanhemman ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välinen tiivis vuorovaikutus lapseen liittyvien asioiden hoidossa. Tärkeäksi muodostuu se, että lapsen vanhemmalla on hyvä suhde päiväkodin työntekijöihin ja että heidän välilleen syntyy luottamussuhde, jolloin lapseen liittyvistä asioista on helpompi keskustella yhdessä. Tämän kaltaisessa yhteistyössä yhdistyy sekä vanhemman että työntekijän tiedot ja kokemukset lapsesta, jolloin saadaan aikaan mahdollisimman kattava näkemys lapsesta ja hänen persoonastaan, toiminnastaan sekä tarpeistaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 53) korostetaan yhteistyötä erityisesti silloin, kun lapsella on tuen tarvetta jossakin kehitykseen tai oppimiseen liittyvässä asiassa.

Työntekijän näkökulmasta on tärkeää myönteisen tunnistaminen lapsi–vanhempi-suhteessa ja sen vahvistaminen. Lapsen ja vanhemman välisen suhteen kannattelussa on keskeistä tehdä tilaa vanhempien kokemusten kuulemiselle. Kan-

nattelu on jo tieto lapsen tarpeista, taito toimia vuorovaikutuksessa sekä lapsen että vanhempien kanssa ja pyrkimys etsiä yhteistä ymmärrystä. Työntekijän sensitiivinen ja havainnoiva suhde lapseen auttaa häntä näkemään myös mahdollisen tuen tarpeen. Samoin työntekijän ja vanhemman välinen toimiva vuorovaikutus mahdollistaa tuen tarpeen ilmaisemisen puolin ja toisin. (Kaskela & Kekkonen 2011, 23.)

3.3 Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys alle 3-vuotiaana

Muun muassa Golding ja Sinkkonen ovat todenneet teoksissaan (Golding 2015; Sinkkonen 2012), että jo syntyessään vauvalla on kyky, joilla he varmistavat, että he reagoivat toisiin ihmisiin. Vauva esimerkiksi katselee mielellään kasvoja ja tunnistaa äänensävyjä. Hänellä on myös syntymästään saakka saada toiset kiinnostumaan heitä ja antamaan hoivaa. Vauva ilmaisee hätäänsä itkulla, johon vanhempi reagoi esimerkiksi antamalla ruokaa, vaihtamalla vaipan ja rauhoittamalla nukkumaan. Vauvan kypsyessä, hän reagoi tavoilla, joilla hän varmistaa kontaktin jatkumisen ihmisten kanssa. Pieni vauva on luottavaisesti vuorovaikutuksessa sensitiivisesti virittäytyneeseen aikuiseen, eikä tässä vaiheessa ole vielä valikoiva huolehtijansa suhteen. Vauvalle riittää, että hänen tarpeisiinsa vastataan luotettavasti. Kuitenkin vakaat vuorovaikutuksen mallit luodaan jo tässä vaiheessa. (Golding 2015, 40-41; Sinkkonen 2012, 27-31.) Jos lapsen ensimmäistä vuotta leimaavat hoivaan ja vuorovaikutukseen liittyvät vaikeudet, voi tämä näkyä lapsessa myöhemmin epäluulona ja luottamuksen puutteena. Tällainen lapsi voi olla vakava, iloton, vetäytyvä ja ilmaista tyytymättömyyttään monin eri tavoin, kuten itkemällä ja unen ongelmilla. (Sinkkonen & Korhonen 2016, 181.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton oppaassa vauvaperheille (2017) kuvaillaan lapsen tarvetta vuorovaikutukseen, jolloin hän alkaa jutella pitkillä jokerteluilla ja kujerteluilla ja kurlutteluilla noin 2–3 kuukauden iässä. Vauva alkaa siis etsimään huomiota ja passiivisen reagoimisen sijaan ja alkaa myös erottelemaan ihmisiä osoittaen mieltymystään eri tavoin. Tämä valikoiva kiintymys on merkki kiintymyssiteen kehittymisen alkamisesta. (Golding 2015, 41.) Rusasen (2011)

mukaan vauvan kehittyessä, hän muodostaa valikoivan kiintymyksen muutamaankin tuttuun aikuiseen. Tämän edesauttamiseksi aikuisella on oltava kyky tarjota vuorovaikutukselle mahdollisimman turvallinen perusta. Kun vauvan elämässä on henkilö, jonka hoiva mahdollistaa kiintymisen, etenee myös kognitiivinen kehitys. Tällä Rusanen viittaa kirjassaan havaitsemiskyvyn, erottelukyvyn ja muistin hyvään kehitykseen. (Rusanen 2011, 41.)

Noin puolen vuoden iästä alkaen, vauvan kiintymys vanhempiin lujittuu ja hän on muodostanut valikoivan kiintymyksen muutamaankin tuttuun aikuiseen (Golding 2015, 41). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vauva kokee vuorovaikutuksellista turvallisuutta seurassa, jossa hän on saanut vanhemmalta jatkuvaa fyysistä läsnäoloa. Rusanen (2011) puolestaan kirjoittaa, että erottamiskyvyn kehittyminen näkyy vieraiden pelkäämisinä noin 8–12 kuukauden iässä. Tässä vaiheessa kognitiivinen kehitys on edennyt vaiheeseen, jossa lapsi erottaa vieraan tutusta ja takertuu tuttuun aikuiseen. (Rusanen 2011, 41.) Bowlby puolestaan on havainnut tutkimuksissaan, että vieraan kosketus aiheuttaa vauvassa pelkoreaktion jo paljon aiemmin kuin hän kykenee jäsentämään tämän tuttuutta katseen ja kuuloaistin perusteella. Tämän seurauksena lapsi protestoi eroa ja pyrkii pysymään sen henkilön lähellä, johon hän tuntee kiintymystä. (Rusanen 2011, 27 & 41.)

Lapsen alkaessa liikkumaan, hänelle avautuu loputtomat mahdollisuudet tutkia maailmaa. Tässä vaiheessa lapsen kyky myös pärjätä itsekseen lyhyitä hetkiä, kehittyä pikkuhiljaa. Tämän myötä myös lapsen ymmärrys omasta erillisyydestä suhteessa vanhempiin syvenee. (Sinkkonen & Korhonen 2016, 181–182.)

Lapsi kuitenkin odottaa, että vanhempi on lähellä saatavilla, jos hän kokee olonsa turvattomaksi. Lapsi ei siis vielä kykene pitämään itseänsä turvassa, ja tämän vuoksi kiintymyksellinen käyttäytyminen aktivoituu edelleen helposti. (Golding 2015, 42.) Samaan aikaan lapsi alkaa kehittyä myös kielellisesti, joka mahdollistaa kertovan minän rakentumisen. Tämän myötä tunteiden, tarpeiden ja ajatusten jakaminen avautuu lapselle uudella ja vastavuoroisella tavalla.

Taaperoiässä, eli noin 1–3-vuotiaana, lapsen leikit monipuolistuvat ja liikunnallisen sekä kielellisen kehityksen myötä he myös hakeutuvat muiden lasten seuraan, mutta jakamisen ja toisten huomioon ottamisen kanssa voi olla vielä ongelmia. Lapsen kyky pärjätä lyhyitä hetkiä itsekseen myös kehittyy. (Sinkkonen & Korhonen 2016, 181–182.) Ikäkauden kehitykselliset ongelmat tällä alueella voivat näkyä lapsessa hyvin eri tavoin. Jo aiemmin mainitun takertumisen tai hellyydenkaipuun lisäksi se voi käytännössä näyttäytyä esimerkiksi syömisen ja nukkumisen ongelmina. (Rusanen 2011, 52-56.)

4 KIINTYMYSSUHDE

4.1 Kiintymyssuhdeteorian määrittely

Kiintymyssuhdeteorian on kehittänyt brittiläinen psykiatri ja psykoanalytikko John Bowlby. Bowlbyn mukaan lapsen hyvä kehitys edellyttää sitä, että lapselle tärkeät aikuiset ovat päivittäisessä elämässä pysyviä asioita ja he ovat oikeasti läsnä. Pienellä lapsella kiintymyssuhteet ovat valikoivia kohdistuen sellaiseen ihmiseen, joka herättää lapsessa turvaa hakevan käyttäytymisen. Kiintymyssuhdeteorianssa lapsen varhaista kehitystä säätelevätkin turvallisuuden tarve sekä pyrkimys pysytellä vaaratilanteissa mahdollisimman lähellä häntä hoivaavaa aikuista. Ero tai eron uhka kiintymyksen kohteesta tuottaa lapsessa ahdistusta. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi vanhempien poissaolot tai heidän lähtemisensä. (Keltikangas-Järvinen 2012, 29-30; Sinkkonen 2004, 1866; Rusanen 2011, 27.) Näistä syntyvä turvattomuuden tunne aiheuttaa pienen lapsen aivoissa stressireaktion, joka tekee pysyviä muutoksia aivojen välittäjäaineiden toimintaan. Huonot hoivakokemukset ohjelmoivat aivot jatkuvaan hälytysvalmiuteen, kun taas hyvät hoivakokemukset ohjelmoivat aivot ottamaan vastaan muun muassa sosiaalista vuorovaikutusta. (Keltikangas-Järvinen 2012, 23.)

Lapsi kiintyy häntä hoivaaviin aikuisiin hoivan täyttäessä tietyt ehdot, ja tähän aikuiseen lapsi turvautuu, kun hän on hädissään, peloissaan tai kokee uhkaa. (Sinkkonen 2004, 1866; Rusanen 2011, 27). Hoivan ehtona on oikea-aikaisesti ja sensitiivisesti lapsen aloitteisiin vastaaminen. Esimerkiksi itkuun reagoidaan lievittämällä lapsen ahdinkoa ja tämän hymyyn vastataan hoitajan hymyllä. Syöttäminen, vaipanvaihto ja leikkihetket ovat esimerkkejä vuorovaikutustilanteista, joista jää vauvan mieleen muistijälkiä. Näiden toistuessa useasti tarpeeksi samankaltaisina syntyy yleistyksiä, jotka edesauttavat kiintymyssuhteen kehittymistä. (Sinkkonen 2018, 40.) Keltikangas-Järvisen (2012, 26) mukaan kiintymyssuhde toimii pohjana lapsen sosiaalisille taidoille sekä sosiaaliselle ja kognitiiviselle kehitykselle.

Lapsi voi uusissa ja vieraissa tilanteissa yrittää saada vanhemman pysymään lähellään kaikin mahdollisin keinoin, esimerkiksi itkemällä. Tätä Bowlby kutsuu

kiintymyskäyttäytymiseksi, joka on uhkatilanteissa sitä voimakkaampi, mitä pienempi lapsi on kyseessä. Hän pitää kolmen vuoden ikää käännteentekevänä siinä, kuinka lapsi alkaa kestää äidin (tai äitihahmon) poissaoloja. Vasta silloin lapsi pystyy Bowlbyn mukaan hyväksymään vieraita ihmisiä hoitajikseen ja luottaa siihen, että äiti palaa takaisin. (Rusanen 2011, 27–28.)

4.2 Turvallinen ja turvaton kiintymismalli

Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi rakentaa itsestään käsityksen itsenäisenä olentona eli minuuden. Minuus rakentuu varhaislapsuudessa saaduista hoivakokemuksista, joista positiiviset antavat tunteen omasta arvokkuudesta luoden pohjan hyvän itsetunnon kehitykselle. Puutteelliset hoivakokemukset taas voivat johtaa kielteiseen käsitykseen itsestä, muista ja ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. (Keltikangas-Järvinen 2012, 26-27.)

Turvallisessa kiintymyssuhteessa aikuinen tuntee lapsensa ja kykenee vastaamaan tämän hätään ja aloitteisiin ja jäsentämään niitä. Tämä tarkoittaa sitä, että lasta rauhoitetaan johdonmukaisesti tilanteen vaatimalla tavalla. Turvallisesti kiintynyt lapsi kykenee helposti ottamaan kontaktia ja hakemaan tukea stressitilanteissa hänelle tärkeiltä aikuisilta. He toimivat turva-alustana tutkimusmatkailulle sekä turvasatamana lapsen kaivatessa lohdutusta. Lapsi kokee tullessaan näin kunnolla ymmärretyksi ja nähdyksi. (Kanninen & Sigfrids 2012, 32; Rusanen 2011, 58 & 63.)

Turvattomassa kiintymyssuhteessa taas vanhempi ei vastaa lapsen hätään tai tämän tapa reagoida on epäjohdonmukaista. Tällöin kiintymysjärjestelmän toiminta häiriintyy, ja lapsi muuttaa käyttäytymistään ja etsii uuden tavan saada aikuisen hoivaa. Turvattomia kiintymyssuhteita ovat välttelevä kiintymismalli, jossa lapsi etäännyy vanhemmistaan ja on passiivinen ja hiljainen. Hän ei pysty turvautumaan vanhempiinsa edes stressaavissa tilanteissa. Välttelevästi kiintynyt lapsi kääntää erotilanteissa huomion muualle ja kätkee vihan ja surun sisälleen. Ristiriitainen kiintymismalli syntyy, kun lapsen hätään vastataan epäjohdonmukaisesti. Jos aikuinen reagoi ainoastaan voimakkaisiin viesteihin, oppii

lapsi hakemaan huomiota vain konfliktien avulla ja tunteiden liioittelulla. Ristiriitaisesti kiintyneet lapset osoittavat enemmän vihaa kuin muulla tavalla kiintyneet lapset. Jäsentymättömästi kiintynyt lapsi taas voi olla hyvin pelokas ja hämmentynyt. Tällainen kiintymys kehittyy, kun kiintymyksen kohde on samanaikaisesti sekä pelottava että turvallinen. (Rusanen 2011, 65 – 68.)

Kyetäkseen luomaan luottavan suhteen omahoitajaan päiväkodissa, tulee lapsella olla turvallinen kiintymyssuhde vanhempiinsa. Turvallisesti kiintynyt lapsi kommunikoi avoimesti sekä myönteisiä että kielteisiä tunteitaan ja kykenee häden hetkellä turvautumaan myös omahoitajaansa. (Kanninen & Sigfrids 2012, 32.) Hänen emotionaalinen ilmaisunsa on tasapainoisempaa kuin turvottomasti kiintyneillä lapsilla mikä tarkoittaa, että tunteiden ilmaisu on tilanteeseen nähden sopivaa ja ymmärrettävää. Hänellä on myös monipuolisemmat taidot konfliktitilanteiden ratkaisemiseen, hyvä sosiaalinen kehitys sekä valmius toimia muiden saman ikäisten kanssa. (Rusanen 2011, 63 – 64.)

4.3 Eroahdistus

Bowlbyn luoman kiintymyssuhdeteorian mukaan lapset voivat kokea ahdistuneisuutta ja hätää, mikäli heille tuttu ja turvallinen aikuinen ei ole saatavilla ja näin ollen aktivoi heidän kiintymyskäyttäytymisensä. Vanhemmista erossa oleminen on itsessään lapselle hyvin stressaavaa. Tämän kaltaisesta tilanteesta aiheutunutta stressitason nousua hän kuvaa käsitteellä eroahdistus. (Rusanen 2011, 44 – 50.) Eroahdistus kertoo lapsen tietoisuuden kehittymisestä, jolloin hän tunnistaa tilanteen, jossa on riskinä jäädä ilman tutun hoitajan hoivaa (Salo 2002, 61).

Hautamäen (2003) mukaan lapsen tavoitteena on kiintymyksen kohteen avulla ylläpitää jatkuvuuden, mielekkyyden ja hyvinolon värittämää kokemusta itsestään suhteissa muihin. Näin ollen lapsi nojaa aikaisempiin kokemuksiinsa ja käyttäytymismalli perustuu niihin keinoihin, joka luotettavammin tuo vanhemman hänen luokseen ja vastaavasti välttää käyttäytymistä, joka vie vanhemman pois hänen luotaan. (Hautamäki 2003, 24.) Lisäksi Rusanen (1995) tuo ilmi tutki-

muksessaan, että aiemmat kokemukset rakentuvat erotilanteiden pituuden, toistuvuuden ja sen perusteella, miten hyvin lapsen tarpeisiin on vastattu tämän korvaavan hoivan aikana. Nämä tekijät myös vaikuttavat osaltaan siihen, kuinka voimakkaana lapsi eroahdistuksen kokee ja kuinka kauan se kestää. (Rusanen 1995, 43.)

Päivähoidon aloitusprosessin aikana paitsi lapsi, myös vanhemmat työstävät päivittäin erotilanteita luomalla samalla uusia suhteita päivähoidon vieraisiin aikuisiin. Päivähoitoryhmä on lapselle uusi vertaisryhmä, jossa hän opettelee rakentamaan uusia suhteita ja pyrkii siihen myös turvallisesti liittymään. (Kaskela & Kekkonen 2006, 43.) Erosta aiheutuvan stressin oireet ovat usein fyysisiä. Esimerkiksi ruoka ei maistu, uni ei tule tai vatsa voi olla kovalla. Lapsi voi olla mielialaltaan myös mietteissään ja totinen, eikä reagoi myönteisesti tai kielteisesti ympärillään oleviin. Toiset lapsista voivat myös tulla aggressiivisiksi tai levottomiksi. Tämä voi näkyä esimerkiksi toisten lasten tai aikuisten puremisena. (Rusanen 2019, 25.) Rusanen (2011) kirjoittaa, että eron problematiikka tulisi ottaa vakavammin huomioon varhaiskasvatuksessa, koska siihen sisältyy riski lapsen kehitykselle. Riskin suuruuden ja eroahdistuksen voimakkuuden hän arvioi vaihtelevan sen mukaan, minkä ikäinen lapsi on, sekä millaiset kiintymyssuhteet lapsella on pääasialliseen ja tätä korvaavaan hoivaajaan. (Rusanen 2011, 191.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Tutkimusote

Tutkimuksessa on käytetty sekä laadullista että määrällistä otetta. Työntekijöiden osalta halusimme konkreettisia esimerkkejä toimintaan liittyen ja siihen keskityimme avoimilla, laadullista tutkimusta tukevilla kysymyksillä. Huoltajille suunnatussa kyselyssä meitä taas kiinnosti enemmän heidän kokemuksensa koko prosessista, ja näin ollen määrällistä tutkimusta tukevat, taulukoitavissa olevat kysymykset olivat enemmistönä.

5.2 Tutkimusaineiston kerääminen

Tutkimus toteutettiin varhaiskasvatuksen opettajille ja lastenhoitajille sekä lasten huoltajille tehdyillä kyselyillä, sillä kohderyhmämme oli laaja ja siihen kuuluvat henkilöt olivat laajalta alueelta (Vilkkä 2007, 28). Kyselyt tehtiin E-lomake editorilla ja niihin vastattiin nimettöminä ja ilman muitakaan tunnistetietoja.

Työntekijöille tehtävä kysely sisälsi enimmäkseen avoimia kysymyksiä käytännön tietojen ja kokemusten esiin saamiseksi, joka muistuttaa laadullista tutkimusta. Huoltajille lähetettävässä kyselyssä taas painottui määrällinen tutkimus, joka ilmeni muun muassa kysymysten muotoilussa. Huoltajien kysely olikin strukturoidumpi ja sisälsi valtaosin kokemuksiin perustuvia asteikko- ja monivalintakysymyksiä.

Opinnäytetyön aineistonkeruuta varten haettiin tutkimuslupaa Tampereen kaupungilta maaliskuussa 2019. Hakemuksen hyväksymisen jälkeen lupa kyselyiden välittämiseen kysyttiin tutkimuksen kohdealueiden päiväkotien johtajilta. Kyselyt lähetettiin linkkinä työntekijöille Tampereen kaupungin sisäisessä sähköpostissa ja huoltajille Helmi-järjestelmän kautta. Kyselyt lähetettiin kahdelle eri päivähoitoalueelle Tampereella laajemman asiakasprofiilin saamiseksi (kaakko ja länsi), sillä ajattelimme, että erilaisilla asiakaskunnilla voi olla erilaiset näkemykset ja odotukset päivähoidosta.

Vilkan (2015) mukaan kyselylomakkeen etuna on vastaajan anonymiteetti. Riskinä sen sijaan on vastausprosentin jääminen alhaiseksi tai kyselylomakkeiden palauttamisen viivästyminen. (Vilka 2015, 94.) Kyselyyn vastasi 29 työntekijää ja 97 huoltajaa. Työntekijöistä neljällä kysely jäi osittain kesken. Näiden lisäksi osa vastaajista jätti vastaamatta joihinkin kysymyksiin. Vanhempien kyselyyn vastanneista kolmella kysely jäi kesken. Lisäksi kaikissa vanhemmille suunnatuissa avoimissa kysymyksissä oli eri määrä tyhjiä vastauksia.

Tuloksia ei voi täysin yleistää, sillä valtakunnallisella tai Tampereen kaupungin tasolla vastausmäärä ei anna riittävän laajaa kuvaa aiheesta. Mielestämme saamamme tulokset kuitenkin antavat hyvän suuntaviivan alle kolmevuotiaan lapsen päivähoiton aloitukseen kiintymyssuhteen näkökulmasta. Kyselyyn vastanneiden määrä on kuitenkin suurempi kuin mitä itse osasimme odottaa. Vastausten määrään voi vaikuttaa myös se, kuinka eri päiväkodeissa rajattiin kyselylinkin saavat ihmiset. Joissakin päiväkodeissa linkki saattoi mennä vain alle kolmevuotiaiden ryhmän työntekijöille ja huoltajille. Tarkoitus kuitenkin oli, että kuka tahansa, joka on työskennellyt alle kolmevuotiaiden kanssa tai jonka lapsi on aloittanut alle kolmevuotiaana mutta on nyt jo vanhempi, voisi vastata kyselyyn. Olimme myös rajanneet kyselyyn vastaamisen noin kahden viikon aikaikkunaan, jolloin kyselyn sulkeuduttua 14.4.2019 siihen ei enää päässyt vastaamaan. Tällä tavoin saimme vastaukset määrättyyn aikaan, mutta avoimeksi jää, olisiko joku vielä vastannut mutta ei ollut tehnyt sitä tarpeeksi ajoissa.

Tulosten pohjalta kerättiin tietoa siitä, kuinka onnistuneeksi vanhemmat ja työntekijät ovat kokeneet lapsen päivähoiton aloituksen. Kartoitettiin myös sitä, onko päivähoiton henkilökunnalla tarvittavia mahdollisuuksia, tietoja ja taitoja tukea perheen päivähoiton aloitusprosessia kiintymyssuhde huomioon ottaen. Avointen kysymysten tarkoituksena oli saada esiin merkityksellisiksi koettuja tai toistuvia aiheita, joita voisi käyttää myöhemmin yleisen päivähoiton aloitukseen tarkoitettun infopakettin pohjana.

5.3 Aineiston analyysi

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan laadullista aineistoa voidaan analysoida ensin pelkistämällä aineisto ja rajaamalla siitä pois epäolennaiset asiat. Tämän jälkeen pelkistetty aineisto ryhmitellään etsimällä siitä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122.) Alasuutarin (1993, 22-23) mukaan havaintoja pelkistettäessä aineistoa tarkastellaan jostain tietystä näkökulmasta, ja huomio kiinnitetään siihen, mikä on tämän ja kysymyksenasettelun kannalta olennaista. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä, jota tässä työssä käytettiin, aineiston luokittelu perustuu esimerkiksi aikaisempaan teoriaan pohjautuvaan käsitejärjestelmään (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127).

Käsittelimme vanhempien ja työntekijöiden vastaukset omina kokonaisuuksinaan. Suuri vastausten määrä aiheutti sen, että aineistoa oli paloiteltava pienempiin osiin ja kysymyksissä tulleita aihealueita koottiin yhteen. Vastauksissa toistuvat tietyt käsitteet ja teemat muodostivat lopulta aihekokonaisuuksia, jonka pohjalta pysyimme luomaan kokonaiskuvaa ja yhteneväisyyksiä ajatellen tehtävää analyysiä ja johtopäätöksiä. Tarkoituksenmukaista oli saada aineistosta nousemaan esiin tutkimuskysymyksen kannalta olennaisin tieto.

Taulukossa 1 on esimerkkinä yhden työntekijöille suunnatun kysymyksen vastausten ryhmitteleminen yläkäsitteisiin. Turvallisuuden tunne, kasvatusyhteistyö ja resurssit esiintyivät vuorotellen lähes kaikissa työntekijöiden kysymysten vastauksissa. Nämä kolme yläkäsitettä tulivat esille myös vanhempien vastauksissa. Muita sekä työntekijöiden että vanhempien vastauksissa esiin nousseita yläkäsitteitä ovat muun muassa turvattomuuden tunne, työntekijöiden toiminta sekä lapsen tai vanhemman tukeminen.

TAULUKKO 1. Esimerkki käsitteiden ryhmittelemisestä teemoittain.

Mitkä asiat työntekijä kokee tärkeänä tai merkityksellisenä lapsen päivähoiton aloituksessa?	
Luottamuksen luominen Syli Turvallisuuden tunteen luominen Turvalelu Vuorovaikutussuhteen luominen Rauhallinen tutustuminen Lapsentahtisuus	Turvallisuuden tunne
Keskustelu vanhempien kanssa Hoitosopimuksen teko Vanhempien mielipiteen huomiointi Tulkki tarvittaessa Kirjallinen aloituspaketti Kasvatusyhteistyö	Kasvatusyhteistyö
Henkilökunnan määrä Henkilökunnan pysyvyys Ryhmäkoko	Resurssit

5.4 Eettisyys ja luotettavuus

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan tutkimukseen osallistuvilla on kerrottava tutkimuksen tavoitteet sekä menetelmät, jotta osallistujat tietävät mistä tutkimuksessa on kyse. Osallistumisen on oltava vapaaehtoista ja tutkimuksesta saadut tiedot tulisi järjestää niin, että osallistujat jäävät anonyymeiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 155-156.) Mielestämme nämä seikat toteutuivat omassa tiedonkeruussamme. Kohderyhmälle lähetettiin saatekirjeet, joissa tutkimuksen tarkoitus ja tavoite selitettiin. Koska linkki kyselyihin lähetettiin päiväkotien johtajien kautta, meillä ei ole tietoa, kuka vastaajista on mistäkin päiväkodista. Myöskään kysymysten kautta ei saa tietoa vastaajien sukupuolesta, iästä tai muista selvästi tunnistettavista asioista.

Tuomi ja Sarajärvi (2013) määrittelevät tutkimuksen luotettavuutta niin, että sitä voidaan tarkastella uskottavuuden kautta. He katsovat uskottavuuden rakentuvan tutkijoiden noudattaman tieteellisen käytännön kautta. Tähän sisältyy rehellisyys, tarkkuus ja huolellisuus tulosten käsittelyssä ja tutkimuksen arvioinnissa. Uskottavuus rakentuu heidän mukaansa niistä lähtökohdista, joissa tutkijat noudattavat hyvää tieteellistä käytäntöä. Tämän lisäksi luotettavuuteen edellytetään sitä, että tiedonantajia kuullaan ilman ennakkoluuloja tai -asenteita. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 132-136.)

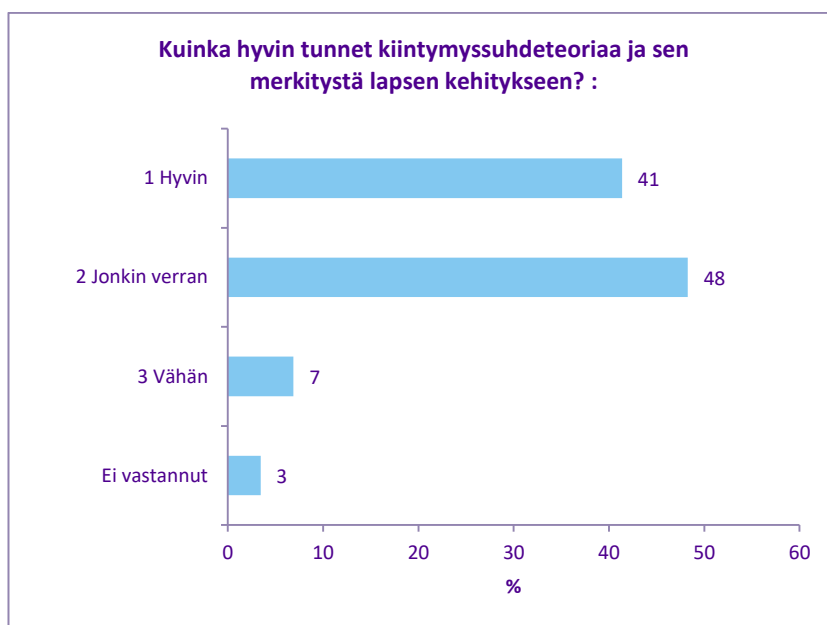
Omat kokemukset ja tieto aiheesta oli toisinaan vaikeaa pitää täysin erillään tutkimuksesta ja monesti täytyi keskittyä juuri objektiiviseen näkökulmaan. Käytimme paljon aikaa kysymysten asetteluun ja siihen, etteivät ne osaltaan johdattelisi vastaajaa mihinkään tiettyyn suuntaan vaan antaisivat mahdollisemman hyvät lähtökohdat omalle pohdinnalle ja kokemuksen julkituomiselle. Onnistuimme omasta mielestämme tässä hyvin, vaikka eräässä vastauksessa olikin kritisoitu työntekijän osalta sitä, että miksi kysymyksessä oletetaan, ettei päivähoito soveltuisi alle 3-vuotiaalle. Tämän pohjalta pohdimme paljon sitä, onko kaikkia kysymyksiä ylipäätään mahdollista muotoilla siten, ettei niihin jää tulkinnan varaa tai mahdollisuutta johdatteluun.

Myös vastausten kokoamisessa objektiivisuus oli tärkeässä osassa, niin että sisältö pysyi sellaisenaan eikä sorruttu liikaa tulkinnallisuuteen, vaikka oma kokemus ja ajatukset olivatkin hyvin samantyyppisiä. Jokaisessa työn vaiheessa otimme erikseen suurennuslasin alle sen, että saatu tieto saataisiin mahdollisimman pitkälti sellaisenaan kuuluviin. Esimerkiksi yhteenvetojen osalta piti pysyä tarkkana, että pystyy annetun tiedon valossa liittämään asioita toisiinsa, eikä oletuksen perusteella vie niitä yhteen.

6 ALLE 3-VUOTIAAN LAPSEN PÄIVÄHOIDON ALOITUS TYÖNTEKIJÖIDEN NÄKÖKULMASTA

6.1 Kiintymyssuhteen huomioiminen päivähoiton aloituksessa

Tässä kappaleessa keskitytään työntekijöiden mietteisiin siitä, kuinka lapsen turvallinen siirtyminen päivähoitoon tapahtuu niin teoriassa kuin konkreettisesti-kin, sekä millaisia haasteita siihen voi liittyä. Kappaleessa selvitetään myös sitä, kuinka kiintymyssuhdetta huomioidaan ja tuetaan päivähoiton aloituksessa niin lapsen ja hoitajan kuin lapsen ja vanhemman välillä.

KUVIO 1. Työntekijöiden tuntemus kiintymyssuhdeteoriasta ja sen merkityksestä lapsen kehitykseen.

Kysyttäessä työntekijöiltä, kuinka hyvin he tuntevat kiintymyssuhdeteoriaa ja sen merkitystä lapsen kehitykseen, 41% tunsivat tuntevansa tätä hyvin ja 48% jonkin verran (kuvio 1). Työntekijöiltä kysyttiin myös, kokevatko he tarvitsevansa lisätietoa tai koulutusta kiintymyssuhdeteoriaan liittyen. Vastaajista 34% kokee tarvitsevansa lisää koulutusta aiheeseen.

6.1.1 Lapsen turvallinen siirtyminen päivähoitoon

Kyselyyn vastanneista työntekijöistä 10% piti lapsen päivähoiton aloituksen onnistumisesta tärkeänä ja 90% erittäin tärkeänä. Hyvä aloitus tukee työntekijöiden vastausten mukaan perheen luottamuksen ja lapsen turvallisuuden tunteen rakentumista sekä antaa kuvan varhaiskasvatuksen laadusta. Onnistuneessa aloituksessa tutustutaan lapseen ja tämän vanhempiin ja heidät kohdataan ja otetaan huomioon yksilöllisesti. Kun aloitus onnistuu hyvin, myös lapsen sopeutuminen ryhmään tapahtuu paremmin.

“Hyvä aloitus tukee lapsen turvallisuuden tunnetta ja myös kasvatussyhteistyön alkamista vanhempien kanssa. Hyvä aloitus on kaiken työn perusta, jolle on helppo rakentaa.” -Työntekijä

Työntekijöiltä kysyttiin, mitkä asiat he kokevat tärkeinä tai merkityksellisinä lapsen aloittaessa päivähoiton, sekä millä tavoin he voisivat helpottaa tätä siirtävävaihetta. Työntekijöiltä kysyttiin myös, millaiset asiat ja toimintatavat ryhmässä tuovat heidän mielestään lapselle turvallisuuden tuntua sekä millaisilla vuorovaikutus- ja toimintatavoilla he pyrkivät luomaan henkilökohtaisen kiintymyssuhteen lapsen kanssa. Näihin kysymyksiin annetuissa vastauksissa korostuivat teemoina erityisesti lapsen kokemus turvallisuudesta sekä päivähoiton resurssit. Myös työntekijöiden omat toimintatavat mainittiin vastauksissa.

*“Turvallisuus syntyy siitä, että tulee ymmärretyksi ja ymmärtää.”
-Työntekijä*

Työntekijät kokevat lapsen päivähoiton aloituksessa sekä kiintymyssuhteen luomisessa lapsen kanssa merkityksellisimpänä lapsen turvallisuuden tunteen tukemisen. Tähän sisältyy muun muassa vuorovaikutussuhteen ja luottamuksen luominen lapsen kanssa. Työntekijöiden mukaan vuorovaikutuksen tulisi olla sensitiivistä, eli heidän tulisi olla empaattisia, helposti lähestyttäviä sekä aidosti läsnä lapselle. Työntekijöiden mielestä on tärkeää tutustua lapseen ja olla kiinnostunut hänestä. Työntekijät korostavat vastauksissaan myös sylin merkitystä sekä lapsen kokemusta huomiosta. Työntekijöiden mukaan lasta voi huomioida

katseella, eleillä, kosketuksella ja hellittelyllä. He mainitsivat myös tsemppauksen ja kiitokset osana lapsen huomiointia. Erään työntekijän mukaan lapselle tehdään selväksi, että hänet on huomioitu ja aikuinen on koko ajan lapsen saatavilla.

“Lapsen ei tarvitse alkaa itkemään oloaan vaan ymmärrän lapsen katseesta, että nyt on aika päästä syliin turvaan.” -Työntekijä

Työntekijät voivat omalla toiminnallaan edesauttaa kiintymyssuhteen luomista. Yksi työntekijöistä kertoo lähestyvän lasta ottaen huomioon ja kunnioittaen tämän persoonallisuutta ja temperamenttia. Työntekijöiden mukaan on myös tärkeää mennä lapsen tasolle, kun tämän kanssa puhuu. Leikki mainitaan myös usein työntekijöiden vastauksissa. Heidän mukaansa olemalla leikissä mukana pystyy huomioimaan lasta ja olemaan vuorovaikutuksessa tämän kanssa. Myös hassuttelu on tärkeää. Erään työntekijän mukaan hassuttelemalla lapsen kanssa saa suhteen läheisemmäksi.

Vastausten mukaan työntekijöitä auttaa kiintymyssuhteen luomisessa lapsen kanssa rauhallisuus, jämäkyys, tasapuolisuus ja reiluus. Yksi työntekijä sanoi olevansa oma itsensä. Eräs toinen taas kertoi reflektovansa toimintatapojaan suhteessa eri lapsiin.

*”Työntekijän on aina ajateltava, millä tavoin hän toivoisi itse tulevansa kohdelluksi ja millaista kohtelua toivoisi omalle lapselleen.”
-Työntekijä*

Työntekijät kertovat pohtivansa muun muassa sitä, ovatko he tasapuolisia ja millaisen mallin he aikuisena antavat. He miettivät myös, miten voivat edistää lapsen kokemusta turvallisuudesta. Eräs työntekijä toi vastauksessaan esiin seuraavia asioita:

“Olemalla ennakoitavissa, toimimalla johdonmukaisesti samalla tavoin aina. Näin lapsella on turvallinen olo, hän tietää saavansa tukea, turvaa ja ymmärrystä mutta myös tietyt selkeät rajat tuovat turvaa.” -Työntekijä

Työntekijät mainitsivat myös hoitopaikan ilmapiirin vaikuttavan lapsen turvallisuuden kokemiseen. Toiminnan rauhallisuus ja kiireettömyys ovat heidän mukaansa avainasemassa. Eräs työntekijöistä neuvoi suunnittelemaan pienten lasten toiminnan jo heti alusta alkaen tarpeeksi joustavaksi niin, että monien aloittaessa yhtä aikaa olisi itkullekin tilaa. Työntekijät korostivat myös selkeitä rajoja ja toimintatapoja ryhmän toiminnassa. Kun kaikilla on samat säännöt ja rutinit, tuo se ennakoitavuutta lapsen päivään. Yksi työntekijöistä vastasi selkeän kuvitetun päivärytmin auttavan lasta hahmottamaan päivän kulun ja sen, milloin vanhemmat tulevat häntä hakemaan. Lapselle onkin työntekijöiden mielestä tärkeä jutella tämän ikätason mukaan päivän kulusta sekä kertoa, että äiti tai isä tulee hakemaan.

Lapsen päivähoiton aloituksen onnistumisessa korostettiin lisäksi rauhallisen tutustumisen eli niin sanotun pehmeän laskun merkitystä. Lapsen sopeutumista hoitopaikkaan helpottaa työntekijöiden mukaan lyhyemmällä hoitopäivillä aloittaminen sekä totuttelemisen etukäteen hoitopaikan päivärytmiin. Vanhemmille tulisi työntekijöiden mielestä myös antaa mahdollisuus tulla tutustumaan hoitopaikkaan niin monta kertaa kuin he haluavat. Erään työntekijän sanoin *“alun pehmeä lasku auttaa vanhempiakin irtautumaan pikku hiljaa lapsestaan hoitopäivän ajaksi”*. Työntekijöiden mukaan lapselle tuo turvaa myös jokin kodista muistuttava ja tuttu asia, esimerkiksi valokuva, turvaa tuova lelu tai vanhemman vaate. Tällainen asia olisi heidän mielestään hyvä olla mukana hoitopaikassa.

Työntekijät toivat vastauksissaan esille myös päivähoitopaikan resurssit, joista he mainitsivat henkilökunnan määrän ja pysyvyyden sekä lapsiryhmien koot. Heidän mielestään on tärkeää, että henkilökuntaa on tarpeeksi uuden lapsen aloittaessa, jotta muiden lasten turvallisuus taataan. Henkilökunnan pysyvyys helpottaa heidän mukaansa lapsen turvallisuuden tunteen rakentumista ja suuret lapsiryhmät taas voivat aiheuttaa lapselle turvattomuuden tunnetta. Erään työntekijän mukaan *”pienryhmätoiminta antaa enemmän aikaa ja huomiota yhdelle lapselle, jolloin hänellä on turvallisempi olo”*. Työntekijät mainitsevat myös esimiehen tuen tärkeyden aloituksessa: riittävän henkilöstömitoituksen antaminen ryhmään, suunnitteluajan varmistaminen sekä tiimin aloittaminen hyvissä ajoin.

”Kun tiimi tekee työtä toimivuutensa eteen, eli keskustellen luo yhteisiä käytäntöjä, on helpompi kestää haastavimmatkin itkukaudet. Omasta hyvinvoinnista huolehtiminen auttaa kantamaan lastakin vaikeissa tunteissa.”

-Työntekijä

Työntekijöiden omasta toiminnasta lapsen aloittaessa päivähoidon esiin nousi työntekijöiden oma asenne ja sitoutuminen työhön, sekä aidon läsnäolon merkitys lapselle. Oman toiminnan reflektointi mainittiin myös vastauksissa. Työntekijät mainitsivat myös lapsen tuloon valmistautumisen miettimällä ja merkkamalla jo valmiiksi tälle lokero- ja sänkypaikat. Myös ryhmän muille lapsille on hyvä kertoa uuden lapsen saapumisesta, jolloin uusi lapsi ja tämän vanhemmat tuntevat itsensä tervetulleiksi.

Työntekijöiltä kysyttiin myös, millaisia yhteisiä toimintaperiaatteita tai käytäntöjä heidän päiväkodissaan on liittyen lapsen päivähoiton aloitukseen. Heidän vastauksistaan käy ilmi, että päiväkodeissa on olemassa jotain yhteisiä toimintaperiaatteita lapsen aloitukseen liittyvissä käytänteissä. Nämä toimintaperiaatteet jakautuvat perheen kanssa tehtäviin asioihin, lapsen kanssa toimimiseen sekä työntekijöiden kesken tapahtuvaan toimintaan. Vain viisi työntekijää vastasi, ettei tällaisia toimintaperiaatteita ole tai he eivät ole niistä tietoisia.

Yleisimmin mainittuja toimintaperiaatteita perheen kanssa olivat tutustumiskäynti ryhmässä, aloituskeskustelu, jossa tutustutaan ja keskustellaan lapsen ja perheen tavoista, sekä hoitosopimuksen teko. Perheiden perehdyttäminen päivähoitopaikan tapoihin tapahtuu kiertämällä päivähoitopaikan tilat sekä kertomalla paikasta olennaiset asiat. Perheille suositellaan pehmeää laskua, eli lapsi aloittaisi hoidossa pikkuhiljaa. Yhdessä vastauksessa mainittiin uusille perheille suunnattu info -ilta. Työntekijöiden mielestä oleellista on positiivinen ilmapiiri ja perheen toivottaminen tervetulleeksi. Myös tulkin käyttöä tarvittaessa mainittiin.

Työntekijöiden keskuudessa uuden lapsen aloitus huomioidaan vastausten mukaan sekä tiimipalaverissa että talon yhteisissä palavereissa. Tiimeissä keskustellaan, kuinka uuden lapsen aloitus huomioidaan ryhmän toiminnassa. Talon palavereissa taas kysellään lasten kuulumisia. Uuden perheen perehdyttäjäksi

valitaan yksi ryhmän työntekijöistä, joka pyrkii toimimaan niin sanotusti lapsen omahoitajana ensimmäisten viikkojen ajan.

6.1.2 Mahdolliset haasteet lapsen päivähoiton aloituksessa

Työntekijöiltä kysyttiin, millaisia haasteita alle 3-vuotiaan lapsen päivähoiton aloituksessa voi olla sekä millaiset asiat tai toimintatavat ryhmässä tai yksilötasolla voivat olla negatiivisia lapsen turvallisen kiintymyssuhteen muodostumisen kannalta. Heidän vastauksissaan esiintyivät turvattomuuden tunteeseen ja arjen muutokseen liittyvät asiat. Käytettävissä olevat resurssit voivat myös aiheuttaa haasteita. Työntekijät mainitsivat vielä työntekijöiden oman toiminnan kiintymyssuhteen luomisessa lapsen kanssa sekä vanhempien asenteiden tai mielipiteiden merkityksen päivähoiton aloitusprosessissa.

Mahdollisista haasteista työntekijät mainitsivat useimmin lapsen itkun, ikävän ja eroahdistuksen. Toisinaan myös lapsen vanhempi voi kokea edellä mainittuja tunteita. Lapsella voi olla myös haastava kehitysvaihe tai tämä saattaa vierastaa ryhmän aikuisia. Haasteita tuo työntekijöiden mielestä myös lapsen sairastelut. Itkevä lapsi nähdään haasteellisena, sillä tämä sitoo vastausten mukaan aina yhden aikuisen pelkästään itselleen. Eräs työntekijä pohti, kuka hoitaa ryhmän muita lapsia, jos jokaisella ryhmän aikuisella on huutava, juuri hoidon aloittanut lapsi hoidettavanaan.

Turvattomuuden tunnetta lapselle voi tuoda myös uusi ympäristö, missä kaikki asiat lapsista toimintatapoihin on uutta. Tällöin pitää erään vastauksen mukaan huomioida se, että uusi lapsi tarvitsee oman aikansa tottua kaikkeen. Haasteita päivähoiton aloituksessa tuo työntekijöiden mukaan myös se, ettei lapsi vielä välttämättä puhu tai osaa ilmaista ajatuksiaan. Eräs työntekijä pohti vastauksessaan, voisiko lapsi kuitenkin ymmärtää paremmin, jos hänelle kerrotaan päivähoiton aloituksesta. Kommunikointi voi olla vaikeaa myös työntekijöiden ja vanhempien välillä, sillä aina kaikesta ei osata kysyä ja toiselle itsestäänselvä asia voi toiselle taas olla täysin käsittämätön.

Arjen muutoksissa haasteita tuovat työntekijöiden mielestä päivähoidon erilaiset rytmit ja arjen käytännöt. He mainitsevat esimerkkeinä ruokarytmin sekä päiväunet. Kotona lepoaika voi tapahtua täysin hiljaisessa tilassa, mutta päivähoitossa lapsista lähtee aina pientä ääntä. Myös unirytmitys voi olla lapsella erilainen kotioissa. Lapsilla voi olla myös vaikeuksia sopeutua. Työntekijöiden mukaan esimerkiksi lelujen tai huomion jakaminen voi olla lapselle haastavaa. Erään työntekijän mukaan imetyksen lopettaminen lapsen aloittaessa päivähoitoa tuo myös haasteita sopeutumiseen. Toinen työntekijä taas mainitsee muutosten arjessa voivan aiheuttaa jopa taantumaa lapsen kehityksessä.

Resurssien näkökulmasta työntekijät korostavat henkilökunnan kiirettä. Tällä on vastausten mukaan vaikutusta myös kiintymyssuhteen luomiseen lapsen ja hoitajan välille. Erään työntekijän mukaan, jos töitä joutuu tekemään vajaalla henkilökunnalla, *“aikaa ei ole yksilön huomaamiseen läheskään riittävästi eikä tarpeeksi sylejä”*. Tämä voi tapahtua myös silloin, kun useampi lapsi aloittaa samaan aikaan. Myös yhteinen suunnittelu-aika on vähissä. Työntekijöiden vastauksissa mainitaan lisäksi henkilökunnan vaihtuvuus ja yhteisten pelisääntöjen puute.

Vastauksissa pidettiin negatiivisena myös suuria ryhmäkokoja. Yhden työntekijän mukaan siirtymätilanteet muuttuvat helposti levottomiksi, kun lapsia on paljon. Eräs toinen mainitsee isossa ryhmässä syntyvän vauhdin ja metelin, joka voi pelottaa lasta.

“Jos toiminta perustuu kotiryhmiin, missä on noin 40 lasta ja 6 aikuista, vuorovaikutussuhteita on aivan liikaa... Toiminta ei enää ole ns. kodin omaista tai aikuiset eivät ole arjessa pysyviä.”

-Työntekijä

Ryhmän välisillä vuorovaikutussuhteilla voi myös olla vaikutusta kiintymyssuhteen luomisessa. Työntekijöiden mukaan ryhmän ilmapiiri voi olla huono ja aikuiset käyttävät kovaa ääntä tai huutavat vuorostaan lapsille. Ryhmä saattaa olla haastava, lasten välisessä vuorovaikutuksessa voi olla ongelmia, esimerkiksi nipistelyä ja tönimistä, tai ryhmässä voi olla erilaisia jännitteitä ja syrjintää.

Työntekijöiden omalla toiminnalla voi myös olla negatiivisia vaikutuksia kiintymyssuhteen syntyymiseen. Vastauksissa nousi esiin yleisesti toiminnan jäsentymättömyys tiimissä ja päivähoitossa. Esimerkiksi sääntöjä ja rajoja ei ole sovittu yhdessä tai aikuiset toimivat arvaamattomasti ja epäohdonmukaisesti, eikä loogisia syy - seuraus -suhteita ole. Eräs työntekijä kirjoittaakin turvallisen kiintymyssuhteen vaativan juuri ennakoitavuutta. Muita vastauksissa ilmi tulleita, työntekijöiden toimintaan liittyviä asioita olivat aidon läsnäolon puute sekä vastaamattomuus lapsen tarpeisiin ja viesteihin. Jotkut mainitsivat, että vanhemmista puhumista lasten kuullen vältellään tai heistä puhutaan negatiivisesti. Vastauksissa mainitaan myös lapsien arvottaminen esimerkiksi vaatteiden suhteen, joidenkin tiettyjen lapsien kehuminen tai suosiminen sekä lapsen joutuminen silmätikuksi.

“Turvallinen kiintymyssuhde ei voi syntyä mikäli aikuinen osoittaa lapselle tämän olevan tietämätön tai osaamaton.” - Työntekijä

Turvallisen kiintymyssuhteen esteenä voi joidenkin työntekijöiden mukaan olla lapsen tunteiden vähätteleminen tai niiden kieltäminen, tämän huomiotta jättäminen tai arvosteleminen. Lapsilla voi olla myös vääriä opittuja toimintamalleja. Negatiiviseksi tämän tekee erään työntekijän mukaan se, jos lapsi saa asiasta työntekijöiltä moitteita sen sijaan, että hän saisi ohjausta tai työkaluja siitä pois oppimiseen.

Vanhempien mielipiteillä ja aiemmillä kokemuksilla on työntekijöiden mielestä myös vaikutusta lapsen päivähoiton aloitukseen. Aiemman kokemuksen puute päivähoiton aloittamisesta heijastuu erään vastauksen mukaan vanhempien epävarmuutena sekä tiedon ja tuen tarpeena. Tällaiset vanhemmat eivät aina osaa kysyä tarvittavia asioita. Joillakin vanhemmilla on työntekijöiden mukaan epävarmuus lapsen luovuttamisesta toisten hoitoon. Toisilla taas aloitus voi olla aikuiselle vaikeampaa kuin lapselle, ja heillä on hankalaa päästää lapsesta irti. Eräs työntekijä huomauttaakin, että *“vanhempien alituinen huoli lapsen selviämisestä päiväkodissa luo lapselle turvattomuuden tunnetta”*. Toisilla vanhemmilla taas saattaa olla huonoja kokemuksia aiemmista aloituskerroista. Tämä

näky työntekijöiden mukaan luottamuspulana ja vanhempien epäilyksenä hoitoa ja henkilökuntaa kohtaan. Vanhemmilla voikin olla erilaisia odotuksia päivähoitoon liittyen. Työntekijät mainitsevat päiväkodin henkilökuntaan ja toimintatapoihin kohdistuvat odotukset sekä lapsen huomioimiseen liittyvät odotukset.

Yksi tärkeistä toimintatavoista lapsen päivähoiton aloituksessa on työntekijöiden mielestä pehmeä lasku. Tähän ei kuitenkaan ole heidän mukaansa aina mahdollisuutta, vaan lapsi on jätettävä hoitoon pidemmäksi ajaksi ja nopeammin kuin mihin tämä olisi vielä valmis. Joskus vanhemmilla ei ole mahdollisuutta järjestää lapselle lyhyempiä hoitopäiviä, jos esimerkiksi hoitopaikka saadaan vasta viime tipassa. Eräs työntekijä mainitsee myös henkilökunnan asenteesta, ettei vanhempi saisi olla useampaa päivää lapsen mukana tutustumassa hoitopaikkaan.

6.1.3 Lapsen ja vanhempien välisen kiintymyssuhteen tukeminen

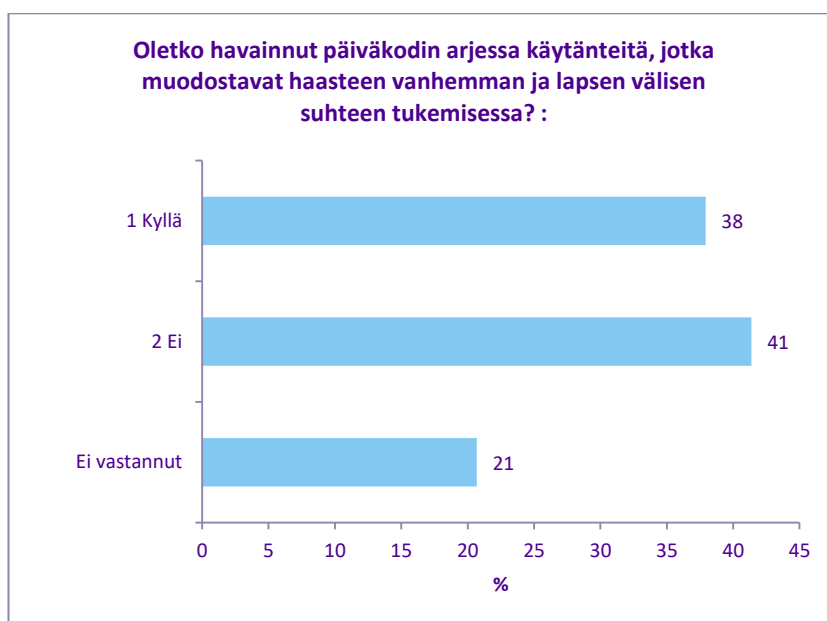
Kiintymyssuhdeteorian mukaan vanhemmista erossa oleminen on lapselle hyvin stressaavaa ja voi aiheuttaa eroahdistusta. Myös vanhemmille tämä ero voi aiheuttaa erilaisia kokemuksia heidän ja lapsen välisen suhteen muutoksesta. Työntekijöiltä kysyttiin, millä tavoin tätä lapsen ja vanhemman välistä suhdetta voisi heidän mielestään tukea päiväkodin arjessa. Vastaukset jaoteltiin suhteen tukemiseen sekä lapsen että vanhemman näkökulmasta. Lisäksi työntekijät mainitsivat joitain seikkoja suhteen tukemiselle kasvatusyhteistyön näkökulmasta.

Työntekijöiden mukaan lapsen ja vanhempien välistä suhdetta voi lapsen näkökulmasta tukea päivähoidossa näyttämällä lapselle vanhempien kuvia sekä puhumalla vanhemmista myönteisesti ja arvostavasti lapsen kuullen. Lapselle voi myös kertoa vanhempien toiveita lapseen liittyen. Vastauksissa tuodaan esille myös keskustelua vanhemmista lapsen kanssa; mitä lapsi tekee heidän kanssaan vapaa-ajalla ja mitä vanhemmat tekevät, kun lapsi on hoidossa. Työntekijöiden mukaan lapselle on myös hyvä kertoa, kuka häntä hakee ja milloin.

“Lapsella on hyvä olla käsitys siitä, että vanhemmilla on tekemistä, jonka vuoksi lapsen on turvallisinta olla päivähoitossa päivän ajan, kun vanhemman mukaankaan ei voi mennä.” -Työntekijä

Aikuisen näkökulmasta aikuisen ja lapsen välistä suhdetta voi työntekijöiden mukaan tukea puhumalla myönteisesti lapsesta varsinkin lapsen kuullen ja antaa positiivista palautetta. Haastavammista asioista tulisi keskustella niin, ettei lapsi ole kuulemassa. Vanhemmilta voisi myös kysyä, miten heillä menee.

Työntekijät pitävät tärkeänä sitä, että vanhemmille korostetaan heidän olevan tärkein aikuinen lapsensa elämässä, ei päiväkodin työntekijä. Työntekijät mainitsevat myös, että vanhemmille olisi hyvä tuoda esille myös lapsen näkökulmaa päivästä. Jos lapsella on esimerkiksi ollut rankka päivä tai hän on nukkunut tai syönyt huonosti, vanhemmat ymmärtäisivät, mistä iltakiukussa voi olla kyse. Erään työntekijän mukaan perheille pitäisi kertoa iltojen olevan alkuun mahdollisesti rankkoja, jolloin ne olisi hyvä rauhoittaa kotona olemiselle eikä viedä lasta suoraan jonnekin muualle hoitoon, esimerkiksi kuntosalin lapsiparkiin. Vastauksissa tuodaan esille myös vanhempien osallistaminen sekä vuorovaikutusta tukevat tapahtumat, kuten esimerkiksi muskarit, äitienpäivätapahtumat sekä yhteiset liikuntahetket. Yksi työntekijöistä ehdottaa päiväkodissa opittujen leikkien ja lorujen opettamista vanhemmillekin.

KUVIO 2. Työntekijöiden kokemus päiväkodin arjen käytänteiden vaikutuksesta vanhemman ja lapsen välisen suhteen tukemisessa.

Työntekijöiltä kysyttiin myös, ovatko he havainneet päiväkodin arjessa vanhemman ja lapsen välisen suhteen tukemista haastavia käytänteitä. 38% työntekijöistä kertoi havainneensa hoitopaikassaan tällaisia käytänteitä (kuvio 2). Vastaajilta pyydettiin kyllä -vastauksissa vielä määrittelemään, millaisia käytänteitä he ovat havainneet. Yksi kyllä -vastauksen antaneista ei vastannut tähän jatkokysymykseen.

Kasvatusyhteistyön näkökulmasta haasteita tuo työntekijöiden mukaan se, että vanhemmille ei selitetä käytänteitä tarpeeksi selkeästi. Yksi vastaajista kertoo, ettei tuontitilanteisiin, jossa lapsi kiukuttelee eikä vanhempi pysty lähtemään, uskalleta välttämättä puuttua. Hänen mukaansa *“tämä turhaan pidentää lapsen stressitilaa, sen sijaan että päiväkodin työntekijä puuttuu tilanteeseen”*. Toisen vastauksen mukaan vanhemmilla ei ole välttämättä selkeää käsitystä siitä, mitä lapsi on päivän, viikon tai toimintakauden aikana tehnyt tai oppinut. Kolmas työntekijä mainitsee tukemisen vaikeutuvan, kun vanhemman ja lapsen kanssa ei pääse tutustumaan resursseista johtuen, jolloin luottamusta ei pääse muodostumaan. Vanhemmille myös puhutaan tai luvataan yhtä ja tehdään toista. Esimerkiksi vaikka vanhemmat toivovat, ettei lapsi nuku, tämä nukutetaan väkisin. Vastauksissa mainitaan myös, ettei arjen dokumentointi kuvilla ole enää mahdollista entiseen tapaan.

Vastausten mukaan resursseihin liittyviä haasteita olivat kiire, lasten määrä henkilökuntaan nähden sekä henkilökunnan vaihtuvuus. Erään työntekijän mukaan tulkkipalvelua ei aina ole käytössä. Lapsen kannalta työntekijät tuovat esiin huonon tavan mollata vanhempia lapsen kuullen. Esimerkiksi sanomalla *“äitisi ei ikinä muista”* tai *“mitä se sinunkin äitisi haluaa”*.

6.2 Kasvatusyhteistyö vanhempien kanssa

Tässä kappaleessa keskitytään tarkemmin vanhempien kanssa tapahtuvaan kasvatusyhteistyöhön. Sujuva yhteistyö kasvattajien ja vanhempien kesken luo näiden välille luottamuksen, joka taas peilautuu lapsen turvallisuuden tunteeseen päivähoitossa. Kasvatusyhteistyön avulla on mahdollista myös tukea vanhemman ja lapsen välistä kiintymyssuhdetta.

6.2.1 Toimivan vuorovaikutussuhteen määrittelyminen

Työntekijöiltä kysyttiin, millaiset asiat vaikuttavat toimivaan vuorovaikutussuhteeseen vanhempien kanssa. Heidän mielestään työntekijöinä, heidän pitäisi kyetä toimimaan ammatillisesti myös haastavien vanhempien kanssa. Heidän tulisi olla myös kiinnostuneita perheen asioista siinä määrin kuin se on kasvatustyön kannalta oleellista. Työntekijät mainitsevat myös, että lapsesta pitäisi aina pystyä sanomaan jotain hyvää vanhemmille.

Työntekijöiden mukaan toimiva suhde vanhempiin vaatii luottamuksen, jonka voi ansaita vain olemalla oma aito itsensä. Se vaatii myös rehellisyyttä ja asioista kertomista niin kuin ne ovat, niin onnistumiset kuin huolen aiheetkin. Erään työntekijän sanoin *“hankalatkin asiat pitää kuitenkin osata ottaa esiin, mutta rakentavasti”*. Työntekijöiden mukaan toimivassa vuorovaikutussuhteessa keskustelu on säännöllistä ja avointa, ja molemmat osapuolet voivat kysyä kysymyksiä ja saada vastauksia niihin sekä selittää asioita. Tähän kuuluu niin päivittäiset tuonti- ja hakutilanteet kuin viestintä muita kanavia pitkin.

Työntekijöiden mielestä tärkeää on myös kunnioittava ja aito kohtaaminen kaikilta osapuolilta.

“Vanhempien kunnioitus oman lapsen asiantuntijana. Henkilökunnan kunnioitus alan ammattilaisina.” -Työntekijä

Eräs toinen työntekijä mainitsee tasavertaisen kasvatuskumppanuuden. Vanhempien kanssa tulisi työntekijöiden mukaan miettiä yhdessä sopivia kasvatuskäytäntöjä. Toisaalta vanhemmille tulisi myös pystyä perustelevaan ryhmässä jo olevia, sen toiminnan kannalta oleellisia käytäntöjä.

Työntekijöiden vastausten mukaan toimivaan suhteeseen vanhempien kanssa vaikuttavat myös muut seikat, joita ei aina välttämättä pysty ennakoimaan. Tällainen asia on vanhempien tai työntekijöiden kiire tuonti- tai hakutilanteessa. Hoitopaikassa tulisi työntekijöiden mukaan olla riittävästi henkilökuntaa, jotta

yksi työntekijä pystyisi irtautumaan kunnolla keskustelemaan vanhempien kanssa. Myös työntekijöiden tai vanhempien vastaanottavuus voi vaihdella. Erään työntekijän mukaan *“perheiden erilaisuus ja suhteiden ennakoimattomuus on yksi tämän työn suurista haasteista”*. Myöskään kemiat eivät välttämättä aina kohtaa. Työntekijät tuovat esille myös vanhempien oman kiinnostuksen lapsen asioihin, kuinka sekin on tärkeää. Tämä tarkoittaa heidän mukaansa esimerkiksi vanhempien osallistumista vanhempainiltoihin. Myös kulttuuri- ja kielierot vaikuttavat työntekijöiden mukaan kasvatusyhteistyöhön. Yksi vastaajista haluaisikin aina tulkin paikalle, jos vanhemmilla on eri äidinkieli.

Kasvatusyhteistyöhön kuuluu osana myös vanhempien toiveiden kuuleminen ja niiden huomioon ottaminen mahdollisuuksien mukaan. Työntekijöiltä kysyttiin, kuinka helppoa tai vaikeaa on ottaa huomioon vanhempien toiveita lapsen hoidosta. Työntekijät kokivat, että on olemassa helposti ja vaikeasti toteutettavia toiveita. Vastauksissa tuli esiin myös toiveita, joita oli toisten työntekijöiden mielestä helppo toteuttaa ja toisten mielestä taas ei. Työntekijöiden mukaan avoin kohtaaminen vaikuttaa siihen, kuinka hyvin erilaisista toiveista pystytään vanhempien kanssa keskustelemaan. Kielimuuri voi heidän mukaansa vaikuttaa haastavasti toiveiden huomioon ottamisessa.

Helposti toteutettavia toiveita ovat työntekijöiden mielestä esimerkiksi oman lellun ottaminen päiväkotiin tai jonkin tietyn asia mukaan ottaminen unille. Heidän mukaansa on helppo toteuttaa myös aamupäiväunet tarvittaessa. Vaikeasti toteutettavat toiveet ovat työntekijöiden mukaan sellaisia, jotka vaativat henkilökunnalta irtautumista muusta toiminnasta. Esimerkiksi lapsella on erilainen päivärytmi ruoka-aikoiheen ja nukkumisineen tai lapsen toivotaan saavan jäädä sisälle koska on kipeä. Vanhempi voi myös haluta olla pitkään mukana tutustumassa, mikä työntekijöiden mukaan voi sekoittaa ryhmän toimintaa ja hidastaa ryhmäytymisprosessia.

Työntekijöiden vastauksista nousi esiin toiveita, joiden osa työntekijöistä sanoi olevan helppo toteuttaa ja osa taas sanoi niiden olevan vaikeita. Yksi tällainen oli toive unen pituudesta tai että lapsi ei nuku ollenkaan. Toisena toiveena työntekijät mainitsivat vanhempien määrittelevän, mitä lapsi saa syödä. Tässä pitäisi

työntekijöiden mukaan määritellä, onko lapsella allergia vai muuten vain hyvin poikkeava ruokavalio.

6.2.2 Vanhempien tukeminen ja tunteiden huomioiminen lapsen päivähoiton aloituksessa

Lapsen päivähoiton aloitus voi olla vanhemmallekin suuri muutos. Työntekijöiltä kysyttiin, kuinka vanhempien tunteet huomioidaan tässä prosessissa. Vastauksen mukaan työntekijät pyrkivät huomioimaan vanhempien tunteita muun muassa kuuntelemalla ja olemalla läsnä. He pyrkivät tukemaan vanhempia ymmärtämällä näiden tilanteen, kannustamalla ja kertomalla, että lapset sopeutuvat ja tällaisista tilanteista on aina selvitty. Työntekijöiden mukaan on tärkeää pitää ilmapiiri turvallisena ja sallivana. Kysytään vanhemmilta, miltä heistä tuntuu ja halataan tarvittaessa. Työntekijät korostavat, että kaikki tunteet hyväksytään, mutta vanhemmille on hyvä neuvoa, että itkee vasta hoitopaikan ulkopuolella.

Työntekijöiltä kysyttiin myös, kuinka vanhempia voisi tukea lapsen aloittaessa päivähoitossa. Heidän mukaansa vanhempien tukeminen vaatii avoimen ja vastavuoroisen suhteen sekä enemmän keskustelua hoitajien ja vanhempien välillä. Työntekijöiden tulisi vastaustensa mukaan olla kiinnostuneita vanhempien kysymyksistä ja heidän tulisi pyrkiä huomioimaan myös vanhempien toiveita. Vastauksissa nousee esiin myös yhteydenpito ja kuulumisten vaihto. Työntekijöiden mukaan lapsen päivästä tulee kertoa rehellinen ja avoin kuvaus. Jotta vanhemmat voivat luottaa tiedonsaantiin, tulee erään työntekijän mukaan pystyä kertomaan myös ikävämmistä asioista. Tuonti- ja hakutilanteiden lisäksi kommunikointia voi työntekijöiden mukaan olla esimerkiksi viestit ja kuvat lapsen touhuista päivän aikana. Vanhemmille on myös annettava lupa ottaa päivän aikana yhteyttä.

Osa työntekijöistä mainitsee esimerkkinä vanhempien tukemisesta ja kannustamisesta sen, miten lasta tuotaessa hoitoon he voisivat antaa vanhemmille vinkkejä siihen, kuinka tilanteen voisi hoitaa helpommin. Työntekijöiden on oltava

välillä myös jämäköitä vanhempien suhteen ja ohjata heitä tuonti- ja hakutilanteissa. Erään työntekijän mukaan *“vanhemmalle voi sanoa heipat ja kertoa, että kyllä itku pian loppuu, ei tarvitse ahdistua”*. Vastauksissa mainitaan myös se, että työntekijöiltä saadun yksilöllisen tuen lisäksi vanhemmat voisivat saada vertaistukea myös toisilta vanhemmilta.

Työntekijöiden mukaan vanhemmat tarvitsevat tietoa päiväkodista, tutustumisvaiheesta sekä omasta roolista ja vastuusta lapsen tukemisessa. Erään työntekijän mukaan *”tietoa varhaiskasvatuksesta ja aloittamiseen liittyvistä asioista tulee antaa riittävästi”*. Yksi tapa välittää tietoa vastausten mukaan on vanhempainillat. Hoitosopimus tulisi myös tehdä mahdollisimman nopeasti ja vieraskielisten perheiden avuksi tulisi ehdottomasti saada tulkki avuksi. Erään toisen työntekijän sanoin *”perhe saa heti tarvittavat paperit ja saa esittää kysymyksiä”*. Kolmannen työntekijän mielestä olisi hyvä, jos päiväkodilla olisi kirjallinen ja kattava aloituspaketti, jotta pelisäännöt olisivat kaikille yhteiset. Hänen mielestään olisi myös hyvä, jos päiväkodin johtaja olisi aloituksissa enemmän mukana, esimerkiksi hoitosopimuksia tehtäessä.

6.3 Alle 3-vuotiaiden lasten päivähoiton aloituksen kehittäminen

Työntekijöiltä kysyttiin, millä tavoin lapsen päivähoiton aloitusta voisi vielä kehittää. Eräs työntekijöistä vastasi, että päivähoiton aloittamisesta tulisi olla linjaus jo varhaiskasvatussuunnitelmassa, sillä se on suuri ja merkityksellinen siirtymä lapsen elämässä. Toisenkin työntekijän mielestä aiheeseen pitäisi kiinnittää enemmän huomiota. Kolmas työntekijä vastasi kysymykseen näin:

“Tampereella ei ole huomioitu millään tavalla pienten lasten aloitusta hoidossa. Heidät otetaan vastaan kuin viisivuotiaat – ihan kuin se olisi sama asia. Olen toteuttanut Kuopion kaupungin päivähoitossa omahoitaja –toimintaa ja se oli mielestäni ehdottomasti tärkeä alle 3v hoidon aloittamisen kannalta. Se vaatii työntekijältä todellista sitoutumista ja on alkuun aika vaativa mutta lapsen ja myös koko ryhmän kannalta se on ehdottoman hyvä!” -Työntekijä

Muita kehitysehdotuksia työntekijöiden mielestä olivat talon yhteisten toimintatapojen kehittäminen sekä esimerkiksi pedagogisissa palavereissa asiasta keskusteleminen. Yksi työntekijöistä ehdotti päiväkodin aloituskirjaseen luomista. Tästä kirjasesta löytyisi työntekijän mukaan kaikki tarvittava informaatio ja se sopisi käytettäväksi kaikissa ryhmissä. Eräs toinen työntekijä taas painotti kasvattajien asenteiden kehittämistä.

Osa työntekijöiden kehitysehdotuksista alle kolmevuotiaan lapsen päivähoidon aloituksen kehittämisessä kohdistui vanhempien kanssa tapahtuvaan kasvatusyhteistyöhön. Työntekijöiden mielestä on tärkeää käydä vanhempien kanssa aloituskeskustelu ennen hoidon alkamista. He haluaisivat lisätä keskustelua myös hoidon alkaessa ja tämä tulisi huomioida työvuoroissa. Työntekijät korostavat myös pehmeän laskun merkitystä. Heidän mielestään tälle tulisi järjestää aikaa niin, että lapsella ja perheellä olisi aikaa sopeutua muutokseen. Esimerkiksi mahdollistamalla lapsen päivähoidon aloituksen viikkoa ennen vanhempien töiden tai koulun alkamista, tai kannustamalla vanhempia käyttämään mahdollisuutta tutustumiskäyntiin sekä lyhyempiin ensimmäisiin hoitopäiviin. Erään työntekijän mukaan joissain kaupungeissa päivähoidon työntekijä käy tapaamassa lasta ensin tämän kotona, ja tästä alkaa pehmeän laskun toteuttaminen kohti varsinaista päivähoitoa.

Työntekijöiltä tuli kehitysehdotuksia myös päivähoidon resursseihin ja niiden organisointiin liittyen. Erään työntekijän mukaan *“laatu ei voi tuottaa mikäli resurssit ovat nykyiset”*. Työntekijöiden vastauksissa nousikin esiin päivähoidon aloituksen huomiointi työvuoroissa, esimerkiksi varaamalla enemmän henkilökuntaa niille päiville, kun uusia lapsia aloittaa hoitopaikassa. Tällöin työntekijöiden mukaan heillä olisi paremmin aikaa keskustella esimerkiksi aloittavien lasten vanhempien kanssa. Työntekijöiden mielestä olisi tärkeää varmistaa myös henkilökunnan pysyvyys. Näiden lisäksi pienemmät ja samanikäisten lasten ryhmät esiintyivät työntekijöiden vastauksissa. Eräs työntekijöistä tiivistääkin nämä asiat vastauksessaan:

”Turvata mahdollisimman pysyvät aikuiset lasten alkutaipaleelle mahdollisimman pienissä ryhmissä ja saman ikäisten lasten kanssa.” -Työntekijä

Yksi työntekijöistä korosti vielä tulkkipalvelun saatavuutta. Hänen mielestään sen pitäisi olla saatavilla kielellistä tukea tarvitseville vanhemmille koko lapsen päivähoiton alkutaipaleen ajan.

7 ALLE 3-VUOTIAAN LAPSEN PÄIVÄHOIDON ALOITUS VANHEMPIEN NÄKÖKULMASTA

7.1 Vanhemprien kokemus lapsen päivähoiton aloituksen onnistumisesta

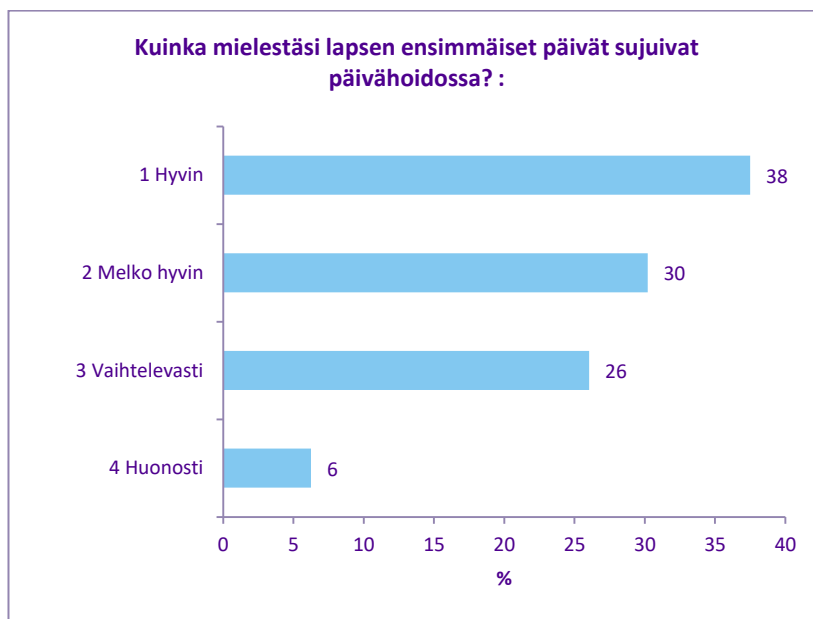
Tässä kappaleessa perehdymme siihen, millaisena vanhemmat kokivat lapsen päivähoiton aloitusprosessin. Kuinka hyvin vanhemmat kokivat olleensa valmistautuneita lapsen päivähoiton aloitukseen ja millä tavalla se heidän mielestään sujui.

KUVIO 3. Lapsen tapa aloittaa päivähoito.

Vanhemmilta kysyttiin, millä tavoin lapsi aloitti päivähoitossa. Tämän kysymyksen tarkoituksena oli kartoittaa sitä, kuinka moni vanhemmista toteutti aloitusprosessissa niin sanottua pehmeää laskua (kuvio 3). Vastausten mukaan lapset aloittivat päivähoitossa eri tavoin. 60% lapsista aloitti päivähoitossa pehmeää laskua käyttäen, eli he kävivät tutustumiskäynnillä, jonka jälkeen he jäivät hoitoon pikkuhiljaa hoitoaikaa lisäten. Näistä lapsista reilulla puolella oli alkuun toinen vanhemmista mukana hoitopäivässä. 5% lapsista aloitti päivähoiton heti kokopäiväisenä ilman tutustumiskäyntiä.

Vanhemmilta kysyttiin myös, oliko edellä kysytyt aloitustapa heidän lapselleen paras vaihtoehto, vai olisivatko he tehneet jotain toisin. Vanhemmista enemmistö, 68 vastaajaa, oli sitä mieltä, että heidän valitsemansa tapa toimi tai oli paras vaihtoehto. Kahdeksan mielestä heidän valitsemansa tapa ei toiminut ja kahdeksan ei osannut sanoa oliko tapa hyvä vai ei. 14 vastaajaa lisäsivät, ettei heillä ollut muuta mahdollisuutta kuin toimia valitsemallaan tavalla elämäntilanteensa takia. Jos vanhemmat olisivat voineet tehdä toisin, he olisivat vastauksensa mukaan pitäneet lastaan vielä hieman pidempään kotona, aloittaneet lyhyemmällä päivillä tai käyneet tutustumassa useamman kerran.

KUVIO 4. Vanhempien kokemus lapsen ensimmäisten päivien sujumisesta päivähoitossa.

Kysyttäessä vanhemmilta, kuinka heidän mielestään lapsen ensimmäiset päivät sujuivat päivähoitossa, olivat ne vanhempien mielestä sujuneet enimmäkseen hyvin (kuvio 4). Vain 6% mielestä lasten ensimmäiset päivät sujuivat huonosti. 26% vanhemmista oli sitä mieltä, että lapsen ensimmäiset päivät hoidossa olivat sujuneet vaihtelevasti.

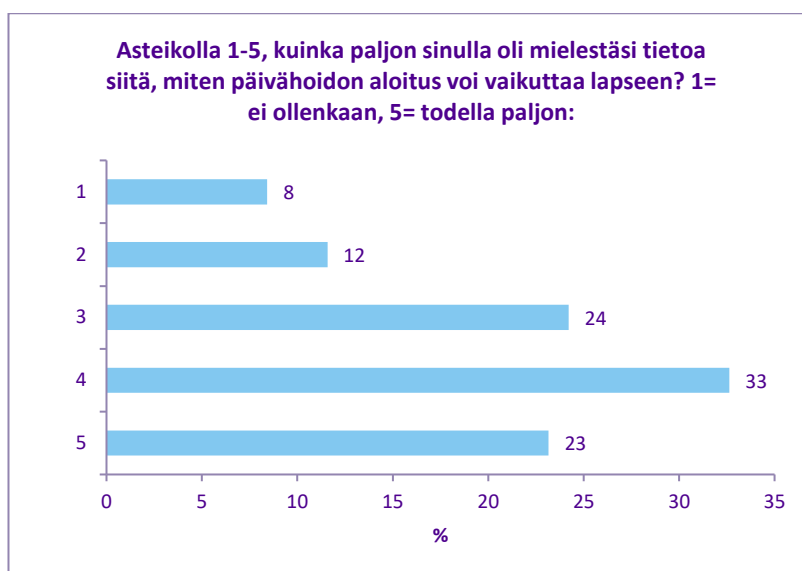
Vanhemmilta kysyttiin myös, kuinka päivähoiton aloitus näkyi lapsessa sekä hoitopäivän aikana hoitajien kertomana, että kotona hoitopäivien jälkeen. Vanhempien vastauksissa tuli ilmi, että osalla lapsista ensimmäiset päivät päivähoitossa sujuivat vaikeammin. Lapset saattoivat esimerkiksi olla itkuisia, he ikävöivät tai kyselivät vanhempien perään ja tarvitsivat paljon syliä ja lohtua. Lapsilla

oli myös eroahdistusta ja he saattoivat turvautua unileluunsa tai samassa hoitopaikassa oleviin sisaruksiinsa. Vastauksissa nousi esiin myös lasten levottomuus ja toimintaan osallistumattomuus. Vanhempien kertoman mukaan uudet tilanteet ja siirtymät olivat joillekin lapsille haasteellisia. Lapset saattoivat myös olla ujoja ja arkoja, vetäytyä jonnekin yksin tai olivat ärtyisiä. Osa lapsista ei vastausten mukaan syönyt tai nukkunut kunnolla.

Osa lapsista taas sopeutui vanhempien mukaan hyvin päivähoitoon. He viihtyivät ja touhuilivat, olivat reippaita ja saivat kavereita. Lapset olivat tyytyväisiä, iloisia, kilttejä ja omatoimisia. Ruokailut, nukkumiset ja leikki sujuivat myös hyvin. Vastauksista tuli ilmi myös se, että osalla lapsista päivät sujuivat vaihtelevasti. Heillä oli vanhempien mukaan sekä hyviä päiviä että huonoja, itkuisempia päiviä.

Kotona päivähoiton aloitus näkyi vanhempien kertomana siten, että lapsi saattoi olla normaalia väsyneempi ja haki enemmän läheisyyttä vanhemmista ja varsinkin äidistä kuin aiemmin. Myös huomion ja sylin tarve kasvoi. Jotkut lapset olivat itkuisia, vihaisia tai kiukuttelivat. Osa lapsista ei vanhempien mukaan halunnut mennä takaisin hoitoon. Lapset saattoivat olla myös nälkäisiä hoitopäivän jälkeen ja osa pienimmistä lapsista söi paljon rintaa. Päivähoiton aloituksella oli vanhempien mukaan vaikutusta myös uneen, sillä jotkut lapsista nukkui huonommin kuin ennen. Noin neljänneksellä vastaajien lapsista päivähoiton aloitus taas ei näkynyt mitenkään poikkeavana käytöksenä kotona.

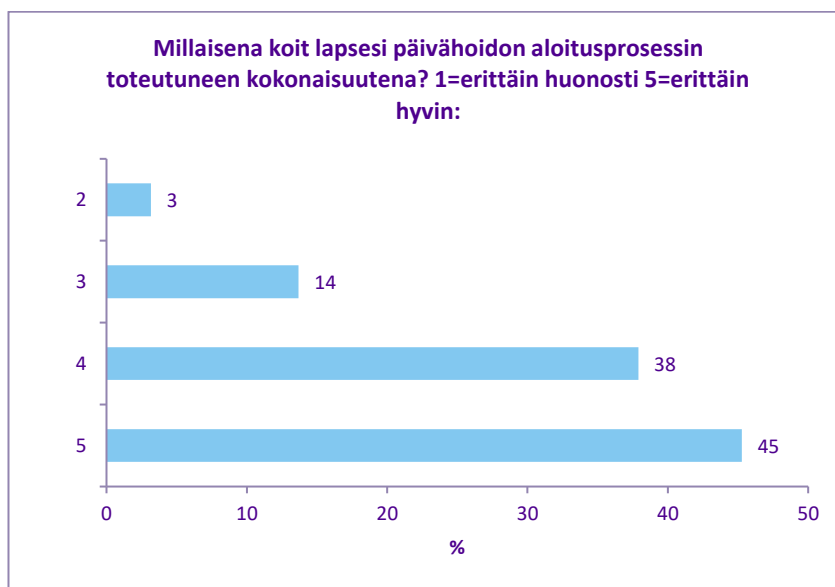
KUVIO 5. Vanhempien kokemus omasta tietämyksestään päivähoiton mahdollisista vaikutuksista lapseen.

Vanhemmilla oli kyselyn mukaan hyvin tietoa siitä, miten päivähoiton aloitus voi vaikuttaa lapseen (kuvio 5). Kysyttäessä tätä asteikolla 1-5, jossa 1 merkitsi “ei ollenkaan” ja 5 “todella paljon”, yli puolet vanhemmista oli sitä mieltä, että heillä oli paljon tai todella paljon tietoa asiasta. Silti jopa 20% vanhemmista tunsivat, että heillä oli todella vähän tai ei ollenkaan tietoa siitä, millaisia vaikutuksia päivähoiton aloituksella voi olla lapseen.

KUVIO 6. Vanhempien kokemus ryhmän kasvattajien valmiuksista tukea perhettä lapsen päivähoiton aloitusprosessissa.

Vanhemmilta kysyttiin, kuinka hyvin ryhmän kasvattajilla oli valmiuksia tukea perhettä lapsen aloittaessa päivähoitossa (kuvio 6). Vanhemmista 64% oli sitä mieltä, että lapsen ryhmän kasvattajilla oli hyvin valmiuksia tukea perhettä lapsen päivähoiton aloituksessa. 7% oli sitä mieltä, että valmiuksia tukea perhettä ei ollut ollenkaan tai sitä oli todella vähän.

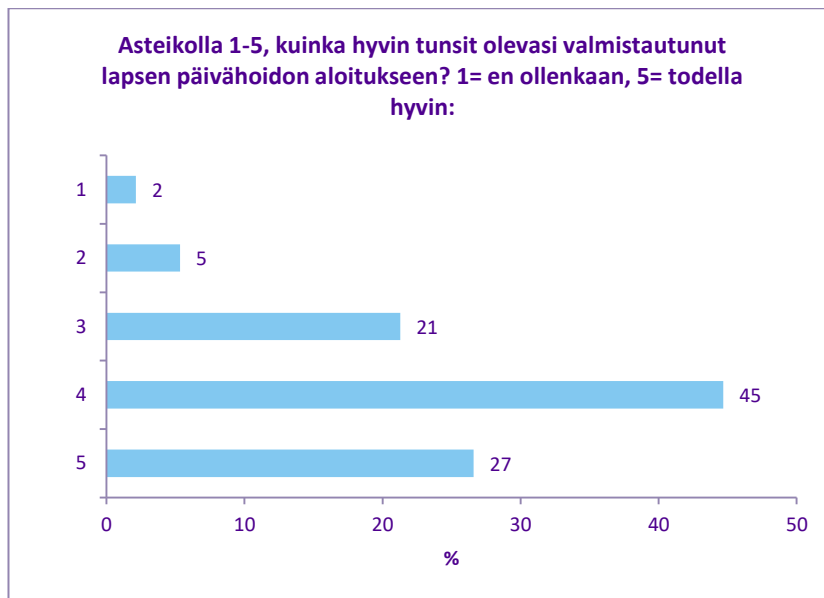

KUVIO 7. Vanhempien arvio lapsen päivähoiton aloitusprosessin toteutumisesta kokonaisuutena.

Vanhemmilta kysyttiin asteikolla 1-5, jossa 1 tarkoitti “erittäin huonosti” ja 5 “erittäin hyvin”, millaisena he kokivat lapsensa päivähoiton aloitusprosessin toteutuneen kokonaisuutena (kuvio 7). 45% vanhemmista koki tämän toteutuneen erittäin hyvin ja 38% hyvin. Vain 3% kyselyyn vastanneista vanhemmista oli sitä mieltä, että lapsen päivähoiton aloitus toteutui huonosti.

7.2 Vanhempien omat tuntemukset lapsen aloittaessa päivähoitossa

Tässä kappaleessa tarkastellaan sitä, kuinka vanhemmat tunsivat olleensa valmistautuneita lapsen päivähoiton aloitukseen. Selvitetään myös, millaisia tunteita vanhemmat tunsivat ja oliko heidän tunteillaan vaikutusta lapsen tuntemuksiin päivähoiton aloituksesta.

KUVIO 8. Vanhempien kokemus heidän valmiudestaan lapsen päivähoiton aloitukseen.

Vanhemmilta kysyttiin asteikolla 1-5, jossa 1 merkitsi “ei ollenkaan” ja 5 “todella hyvin”, kuinka valmistautuneita lapsen päivähoiton aloitukseen he tunsivat olleensa (kuvio 8). Enemmistö vanhemmista tunsivat olleensa hyvin tai todella hyvin valmistautuneita. Vain 2% oli sitä mieltä, etteivät he olleet lainkaan valmistautuneita.

Vanhemmilta kysyttiin, millaisia tunteita heillä oli lapsen aloittaessa päivähoiton. Tähän kysymykseen vastasi 95% vanhemmista. Vastausten mukaan vanhemmat kokivat monia erilaisia tunteita lasten aloittaessa päivähoitossa. Negatiivisista tunteista eniten tunnettiin huolta lapsen pärjäämisestä sekä jännitystä. Vanhemmat tunsivat myös harmia, ikävää ja surua. Jotkut vanhemmista mainitsivat tunteneensa turvattomuutta ja pelkoa. Osa tunsivat syyllisyyttä tai huonoa omaatuntoa. Lapsen vieminen päivähoitoon oli vanhempien mukaan henkisesti rankkaa ja ahdistavaa. Se tuntui kamalalta ja aiheutti itkua ja stressiä. Osalla vanhemmista olo oli haikea.

“Minä olin päivähoiton aloittamisesta enemmän jännittynyt kuin lapset ja ehkä se napanuoran katkeaminen vaikutti enemmän minuun äitinä enemmän kuin lapsiin.” -Vanhempi

Vanhemmat tunsivat myös positiivisia tunteita lapsen aloittaessa päivähoitossa. Vastauksissa mainittiin ilo, luottavaisuus ja onnellisuus. Jotkut vanhemmista tunsivat olevansa vapautuneita tai helpottuneita. Eräs vanhemmista sanoi tuntevansa ylpeyttä, kun oma lapsi jäi heti reippaasti hoitoon.

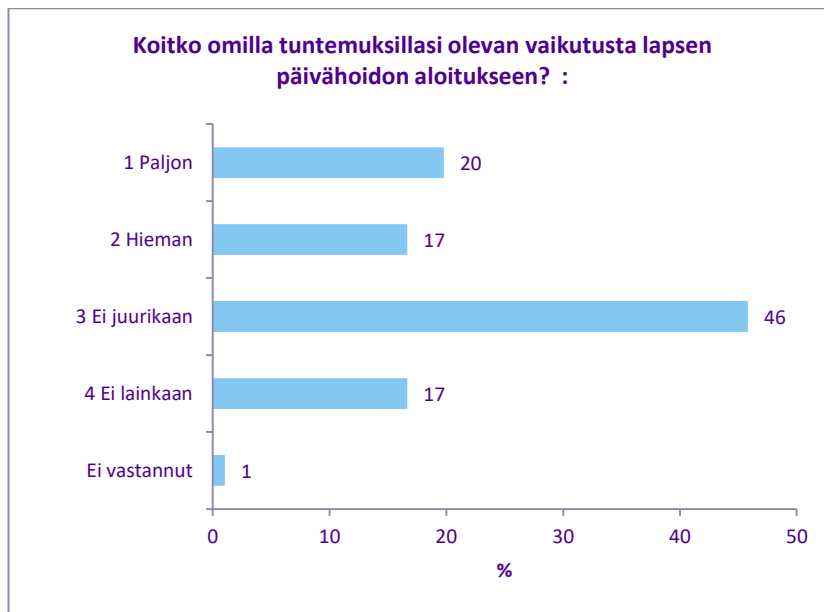
“Hyviä tuntemuksia siitä, että kotiäitiys päättyi ja vahva luotto siihen, että rohkea ja sosiaalinen lapsi joka osaa ilmaista itseään puhumalla tulee myös hyötymään päivähoiton aloittamisesta, saa ikäistään seuraa ja uusia kehittäviä virikkeitä.” -Vanhempi

Osalla vastaajista tunteet olivat ristiriitaisia, sillä he tunsivat sekä positiivisia että negatiivisia tunteita. Muutama vanhemmista ei maininnut mitään tunteita, heidän oli pakko viedä lapsi päivähoitoon ja siinä se. Muutamat vanhemmista mainitsivat, että vaikka lapsen hoitoon vieminen tuntuukin pahalta, he tietävät, että se on hyvä vaihtoehto.

“Ristiriitaiset. Tunsin, että petin oman lapseni vaikka hyvin tiesin, että siellä pidetään huolta.” -Vanhempi

“Toisaalta oli hyvä, että lapsi pääsi aktiivisen toiminnan pariin. Tuntuu siltä, että lapsellemme oli juuri sopiva aika aloittaa päivähoito. Kyllä sitä tietenkin mielti, olenko äitinä hoitanut tehtäväni riittävän hyvin, ja tarpeeksi pitkään hoitanut lastani kotona.” -Vanhempi

*“Ahdistusta, tuskaa, surua, mutta samalla vapauden tunnetta (palasin töihin). Sellainen tunne, että saa ‘oman elämänsä takaisin’.”
-Vanhempi*

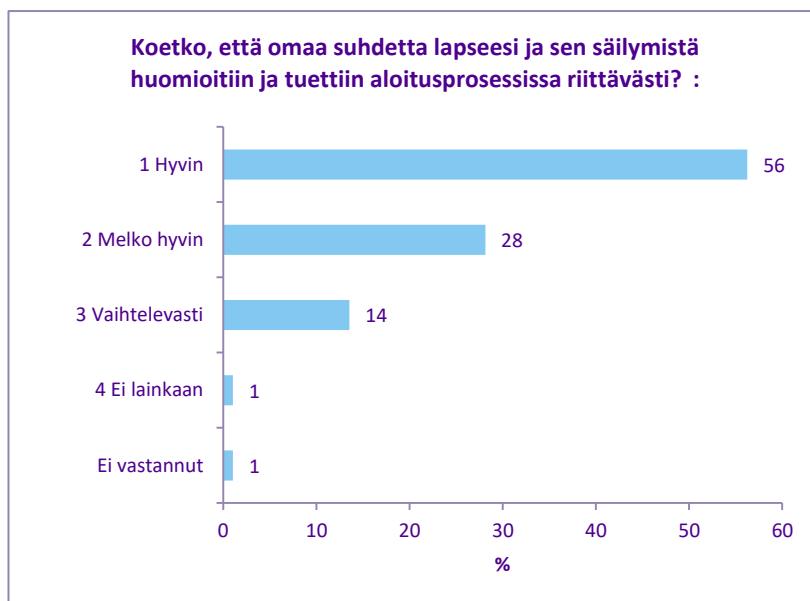
KUVIO 9. Vanhempien kokemus heidän tunteidensa vaikutuksesta lapsen päivähoiton aloitukseen.

Vanhemmilta kysyttiin, kokivatko he omilla tuntemuksillaan olevan vaikutusta siihen, kuinka lapsen päivähoiton aloitus sujui (kuvio 9). Vanhempien enemmistön, 63%, mielestä heidän tuntemuksillaan ei ollut juurikaan tai ei lainkaan vaikutusta lapseen. 20% vanhemmista taas oli sitä mieltä, että heidän tunteensa vaikuttivat paljon. Eniten vanhempien tunteet näkyivät vastausten mukaan lapsissa heijastuksena, jolloin lasten tunteet kuvastivat vanhempien tunteita. Osan lapsista sanottiin olevan luottavaisia ja osalla näkyi eroahdistusta. Erään vanhemman lapsi oli rauhallisempi kuin vanhempansa. Moni vastaajista sanoi, että pyrki olemaan näyttämättä lapselle omia tunteitaan ja päivähoitosta puhuttiin positiiviseen sävyyn. Vajaa puolet vanhemmista jätti vastaamatta tähän kysymykseen.

7.3 Vanhempien kokemus lapsen ja vanhemman välisen kiintymyssuhteen tukemisesta

Vanhemmilta kysyttiin heidän kokemuksiaan siitä, huomioitiinko ja tuettiin heidän ja lapsensa välistä suhdetta riittävästi päivähoiton aloitusprosessin aikana (kuvio 10). 56% vanhemmista koki, että tuota suhdetta huomioitiin ja tuettiin hyvin. 28% mielestä sitä huomioitiin ja tuettiin melko hyvin. Vain 1% vanhemmista

oli sitä mieltä, että heidän ja lapsen välistä suhdetta ei huomioitu tai tuettu millään tavalla.

KUVIO 10. Vanhempien kokemus heidän ja lapsensa välisen suhteen huomiomisesta ja tukemisesta päivähoiton työntekijöiden osalta.

Vanhemmilta kysyttiin myös, millä tavalla heidän mielestään vanhemman ja lapsen välistä suhdetta voisi päivähoiton osalta paremmin huomioida ja tukea. Tähän kysymykseen vastasi kolmasosa kyselyyn vastanneista vanhemmista. Loput eivät joko osanneet sanoa, sillä eivät kaivanneet mitään erityistä huomiota, tai jättivät vastauksen tyhjäksi.

Lapsen näkökulmasta katsoen vanhemman ja lapsen välistä suhdetta voi vanhempien mukaan tukea siten, että työntekijät keskustelevat lapsen kanssa ja selittävät tälle, miksi vanhemman on käytävä esimerkiksi töissä ja sen vuoksi lapsen tulee olla sillä aikaa hoidossa. Heidän mielestään lapselle on tärkeää puhua tämän vanhemmista. Lapsen ja vanhemman välistä suhdetta voisi vastauksen mukaan tukea myös pitämällä vanhemman kuvaa mukana päivähoitossa. Yksi vanhemmista mainitsi erikseen vielä oman lelun päivän tai jonkun asian tekemisen, joka muistuttaa lasta hauskoista hetkistä kotona. Hänen mielestään *”se on jotain kotoa uudessa ympäristössä”*.

Vanhempien näkökulmasta vanhemman ja lapsen välisen suhteen tukemisessa vanhemmat toivovat sitä, että vanhempi saisi olla alkuun hoitopäivissä

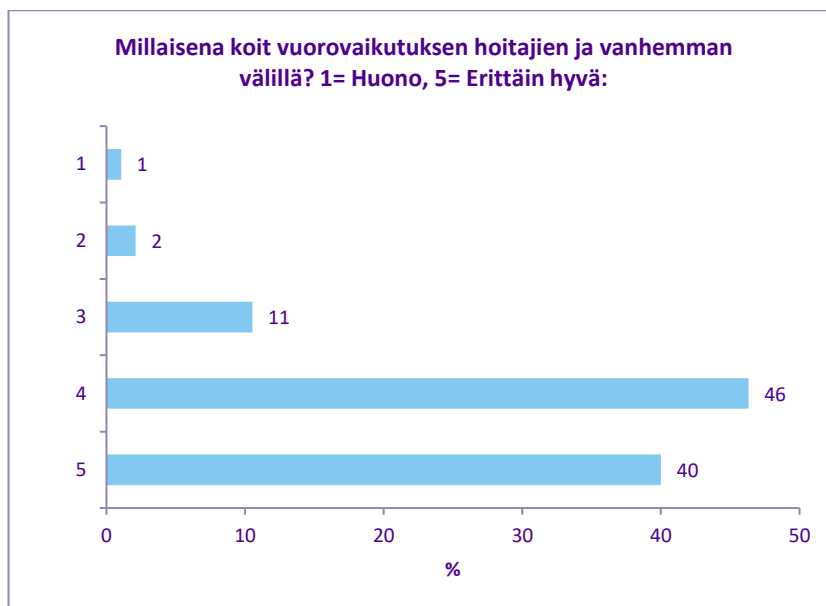
mukana. Vanhempien mielestä olisi tärkeää huomioida ja nostaa vanhempaa *“selkeämpään rooliin oman lapsensa asiantuntijana”*. Myös vanhempien toiveiden huomioimista kaivattiin. Yhden vanhemman mielestä oli hyvä, kun hoitaja kertoi lapsen mahdollisesti käyttäytyvän tietyllä tavalla myös kotona ja antoi vinkkejä vanhemmalle tällaisen tilanteen hoitamiseen. Lapsen tuonti- ja hakutilanteissa vanhemmat halusivat hoitajilta, että he huomioisivat myös aikuista esimerkiksi toivottamalla heipat. He toivovat työntekijöiltä myös ajan antamista tuontitilanteissa lapselle ja vanhemmalle ilman hoputtamista.

Kasvatusyhteistyön näkökulmasta vanhemmat toivovat parempaa tiedottamista. He halusivat tietää lapsen päivästä tarkemmin, kuten kuulumisia tai kuvia päivän aikana. Vanhemmat halusivat myös enemmän tietoa päiväkodin ja lapsen ryhmän toiminnasta ja arjesta. Lisäksi he halusivat, että päivähoiton aloitusprosessista ja siihen liittyvistä henkisistä asioista kerrotaisiin enemmän. Vanhemmat toivovat myös avointa keskustelua työntekijöiden kanssa sekä hyväksyvää asennetta erilaisia perheitä ja elämäntilanteita kohtaan. Vanhempien mielestä on tärkeää, että kotona ja päiväkodissa noudatettavat säännöt olisivat yhteneviä, ja että päiväkodissa olevat säännöt olisivat samat kaikille.

7.4 Vanhempien kokemus kasvatusyhteistyöstä

Vanhemmilta kysyttiin, millaisena he kokivat vuorovaikutuksen hoitajien ja vanhemman välillä (kuvio 11). Kysymykseen vastattiin asteikolla 1-5, jossa 1 oli huono ja 5 erittäin hyvä. 86% vanhemmista piti vuorovaikutusta työntekijöiden kanssa hyvänä tai erittäin hyvänä. Vain 3% oli sitä mieltä, että vuorovaikutus oli huonoa tai välttävää.

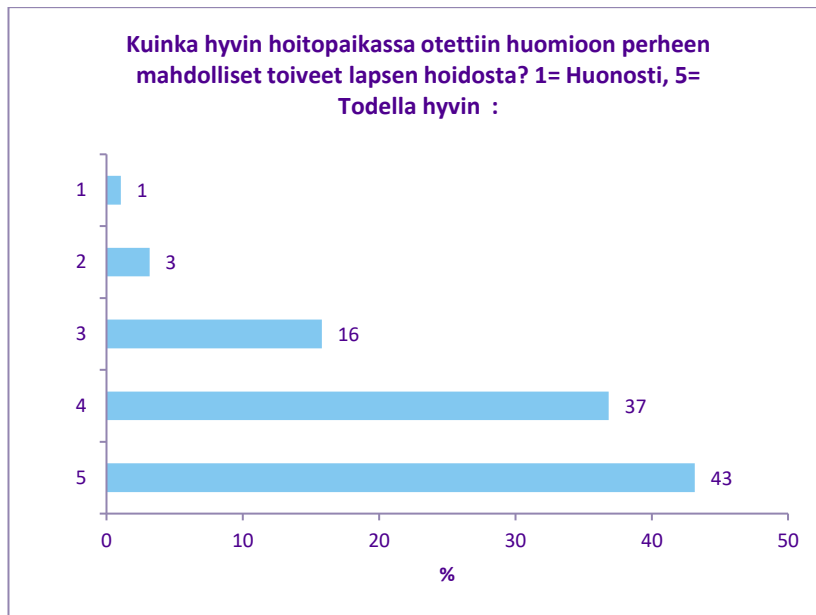

KUVIO 11. Vanhempien kokemus vuorovaikutuksesta hoitajien ja vanhemman välillä.

Vanhempia pyydettiin myös kuvailemaan tätä vuorovaikutussuhdetta. Tähän kysymykseen vastasi 68% kyselyyn vastanneista vanhemmista. Useimpien vanhempien mielestä keskustelu hoitajien kanssa oli avointa ja lasten päivän kuulumiset kerrottiin hyvin. Osa vanhemmista mainitsi myös sen, että heidät kohdatiin avoimesti ja työntekijöihin sai hyvin yhteyden. Vanhemmat tunsivat, että heitä kuunneltiin ja heille lähetettiin esimerkiksi tekstiviestejä päivän aikana lapsen kuulumisista. Muutamia vanhemmista arvostivat sitä, että heille annettiin vinkkejä esimerkiksi lapsen pukeutumiseen liittyen tai että erilaisiin ongelmiin etsittiin yhdessä ratkaisua.

Osa vanhemmista taas oli saanut huonoja kokemuksia vanhempien ja työntekijöiden välisestä vuorovaikutuksesta. Yhtenä negatiivisena asiana mainittiin vanhemman tai hoitajien kiire, jolloin ei ollut aikaa keskustella lapsen päivästä tai muista asioista. Toisinaan vanhempien mukaan kemia ei kohdanneet työntekijöiden kanssa, tai työntekijöillä oli varovainen tai heikko vuorovaikutus vanhempien kanssa. Yksi vanhemmista vastasi, että hänestä tuntui kuin he eivät olisi tervetulleita vaan perheestä olisi hoitopaikassa vain vaivaa. Vanhemmat mainitsivat negatiivisena asiana myös sen, ettei heitä aina huomioitu tuonti- tai hakutilanteissa, tai tiedotus päivästä jäi muuten vain vajaaksi. Erään vanhemman mukaan lapsen omat hoitajat olivat jo lähteneet, kun lasta haettiin, ja paikalla oli vain vieras toisen ryhmän aikuinen.

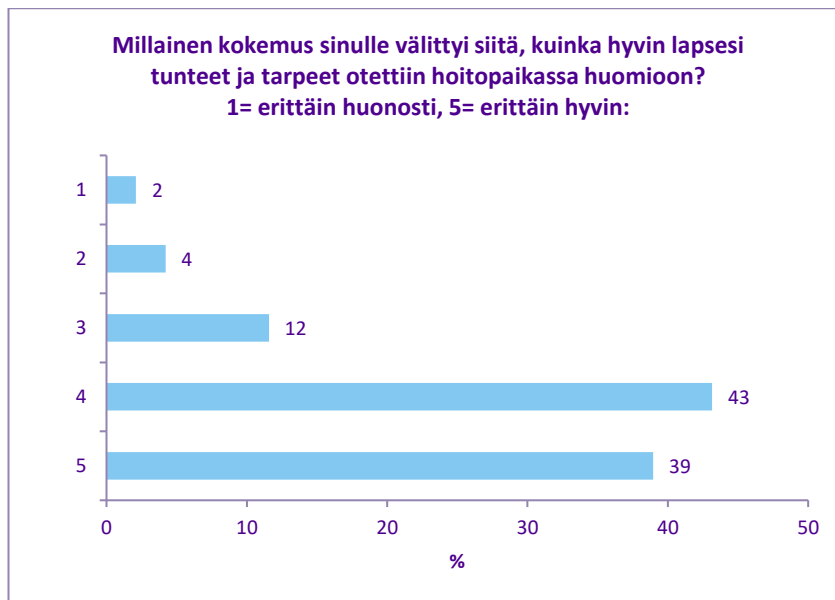

KUVIO 12. Vanhempien kokemus perheen toiveiden huomioinnista lapsen hoidossa.

Vanhemmilta kysyttiin myös, kuinka hyvin hoitopaikassa otettiin huomioon perheen mahdolliset toiveet lapsen hoidosta (kuvio 12). Kysymykseen vastattiin asteikolla 1-5, jossa 1 oli huonosti ja 5 todella hyvin. 80% vanhemmista koki, että hoitopaikassa otettiin huomioon perheen mahdolliset toiveet lapsen hoidosta hyvin tai todella hyvin.

7.5 Vanhempien kokemus lapsen hoidon laadusta ja päivähoiton aloituksen kehittämisestä

Tässä kappaleessa tarkastellaan vanhempien hyviä ja huonoja kokemuksia hoitopaikasta ja hoidon laadusta, sekä vanhempien kyselyn vastauksissa esiin tulleita toiveita päivähoiton aloituksen kehittämiseen. Tarkasteltavat kysymykset koskevat päivähoiton aloituskäytänteitä sekä vanhempien kokemuksia lapsen huomioimisesta päivähoitossa ja työntekijöiden valmiuksista tukea perheitä aloitusprosessissa.

KUVIO 13. Vanhemman kokemus lapsen tunteiden ja tarpeiden huomioimisesta päivähoitossa.

Vanhemmilta kysyttiin, millainen kokemus heille välittyi siitä, kuinka lapsen tunteet ja tarpeet otettiin huomioon hoitopaikassa. Vastaukset annettiin asteikolla 1-5, jossa 1 oli erittäin huonosti ja 5 erittäin hyvin. Vanhemmista 82% oli sitä mieltä, että lasten tunteita ja tarpeita otettiin hoitopaikassa huomioon hyvin tai erittäin hyvin (kuvio 13). 6% koki lastensa tunteiden ja tarpeiden huomioon ottamisen hoitopaikassa huonoksi tai erittäin huonoksi.

Vanhemmilta kysyttiin, millaisia tapoja päivähoitossa oli käytössä, jotka sopivat hyvin heidän lapsensa päivähoitoon siirtymisessä. Tähän kysymykseen vastasi noin kaksi kolmasosaa kyselyn täyttäneistä vanhemmista. Vastauksissa nousi eniten esiin lapsen kokeman turvallisuuden, kasvatusyhteistyön sekä henkilökunnan toiminnan teemat. Myös resurssit mainittiin vastauksissa. Samat vastaukset toistuvat myös vanhempien kuvaillessa kokemuksiaan hoitajien vastaisesta lasten tunteisiin ja tarpeisiin sekä vanhempien kokemuksissa työntekijöiden valmiuksista tukea perheitä aloitusprosessissa.

Lapsen kokeman turvallisuuden teemaan liittyen vanhempien vastauksissa korostui sylin saatavuus sekä lapsen huomioiminen tämän jäädessä hoitoon. Lapsen lohduttaminen ja haliminen nähtiin myös positiivisena ja tärkeänä. Vastauksen mukaan työntekijät osaavat lukea lasten aloitteita ja vastata niihin. Vanhem-

mille tuli vastausten mukaan tunne siitä, että lapsesta välitetään, häneen halutaan tutustua ja tätä kautta työntekijät pyrkivät rakentamaan luottamuksellisen suhteen lapsen kanssa.

Vanhempien mielestä rutiinit ja samanlainen päivärytmi kuin kotona tuovat lapselle turvallisuuden tunnetta ja yksi vanhemmista piti hoitopaikan kodinomaisuudesta. Muutamat vanhemmat pitivät tärkeänä mahdollisuutta tutustua hoitopaikkaan ajan kanssa ja että lapsille annetaan aikaa sopeutua uuteen ympäristöön. Eräs vanhemmista korostikin sitä, että tutustumiskäynneillä tulisi tervetullut olo. Kaksi muuta kokivat vanhempien kuvien esillä pitämisen hoitopaikassa hyväksi lapsen lohduttamista ja turvaa ajatellen.

Kasvatusyhteistyön kannalta vanhemmat pitivät tärkeänä avointa keskustelua sekä päivän kuulumisten kertomista. He pitivät hyvänä myös tiedottamista ja kuvien lähettämistä lapsen puuhista kesken päivän. Esimerkiksi heille laitettiin viestiä perään, kun aamulla itkien hoitoon jäänyt lapsi oli rauhoittunut. Vanhemmat nostivat esiin myös heidän toiveidensa huomioimisen lapsen hoidossa mahdollisuuksien mukaan. Esimerkkinä tästä eräs vanhempi mainitsi joustavuuden siinä, että lapsi saa nukkua kahdet päiväunet päivän aikana.

Henkilökunnan toiminnan näkökulmasta vanhemmat pitivät tärkeinä hoitajien asennetta ja kiinnostusta lapsesta. Lapsen kohtaaminen yksilönä mainittiin myös vastauksissa. Erään vanhemman mukaan *“hoitajat suhtautuivat innolla pieneen ja se asenne varmasti tarttui myös muihin lapsiin”*. Vanhemmille on tärkeää, että lapsi otetaan aamuisin iloisesti vastaan ja häntä tervehditään. Heidän mielestään on hyvä, että lapsen huomio pyritään tarpeen tullen kääntämään muualle, jotta vanhempi voi poistua paikalta. Myös poislähtemiset olisi hyvä olla selkeitä. Yksi vanhemmista piti hyvänä päivähoidossa tapahtuvaa toimintaa, ulkoilua ja leikkejä. Toisen mielestä hyvää oli se, että lapsi otettiin heti iästä välittämättä mukaan touhuihin. Pari vastaajaa piti tärkeänä myös sitä, että lapselle oli merkattu oma lokeropaikka.

Vanhemmat kokevat tärkeäksi myös henkilökunnan määrän suhteessa lapsiin sekä henkilökunnan pysyvyyden. Moni piti tärkeänä myös pieniä ryhmiä. Erään

vanhemman mielestä *”pieni ryhmäkoko ja monta omaa aikuista ryhmässä, tukivat päivähoidon aloitusta”*.

Kaikki vanhemmat eivät kuitenkaan olleet täysin tyytyväisiä kokemuksiinsa lasten huomioimisesta tai kasvattajien valmiuksista perheen tukemiseen. Huonot kokemukset kohdistuivat vastausten mukaan tiedottamiseen sekä päivähoidon resursseihin ja niistä johtuviin haasteisiin. Tiedottamiseen liittyvissä negatiivisissa kokemuksissa osalle vanhemmista päivän kuulumiset kerrottiin ristiriitaisesti tai palaute oli negatiivista. Osa vanhemmista taas toivoi kuulumisia mistäkin asioista kuin vain lapsen syömisestä ja nukkumisesta.

Resursseihin kohdistuneet huonot kokemukset taas koskivat enimmäkseen päivähoidossa olevaa kiirettä. Osa vanhemmista koki, ettei työntekijöillä ollut aikaa heidän lapsilleen. Vanhemmat toivat esille myös henkilökunnan vaihtuvuuden ja työntekijöiden määrän lapsiin suhteutettuna. Vanhempien mukaan lapset eivät saaneet huomiota tai heidän saamansa hoito oli puutteellista. Eräs päiväkotitoiminta oli vasta aloittanut toimintansa, eikä toiminta siellä ollut vielä vakiintunut vaan oli erään vanhemman mukaan enemmänkin kaoottista. Yksi vanhemmista mietti myös sitä, kuinka useamman lapsen aloittaessa samaan aikaan ei hoitajilla välttämättä ole aikaa huomioida kaikkia yksilöllisesti. Eräs vanhempi kertoi myös ryhmän sisäisten ristiriitojen ja hoitajien kyllästymisen työhön näkyvän ulospäin.

Vanhempien kehitysehdotukset alle kolmevuotiaan lapsen päivähoidon kehittämistä keskittyivät tiedottamiseen ja resursseihin. Nämä poimittiin yksittäin heidän vastauksistaan muihin kyselyn kysymyksiin. Yksi vanhemmista toivoi tiedottamiseen lisää luovia keinoja hoitajille kertoa päivän tapahtumista, esimerkiksi valokuvat ja infotaulut. Hänen mielestään olisi tärkeää kuulla enemmän siitä, miten lapsen päivä on mennyt. Varsinkin jos lapsi ei itse vielä osaa sitä kertoa. Toinen vanhemmista otti kantaa päivähoidon aloitukseen saatavilla olevaan informaatioon:

”Päivähoidon aloituksesta on / oli tietoa saatavilla ”paljon”, mutta tiedon laatu jättää toivomisen varaa – skaala tuntuu olevan koko

*kirjo siitä, että alle kolmevuotiasta ei saisi päästää päiväkodin lähel-
lekään siihen, että edes vanhempainvapaita ei kannata pitää lop-
puun.” - Vanhempi*

Päivähoidon resursseista vanhemmat olivat kiinnittäneet huomiota henkilökun-
nan kiireeseen sekä hoitopaikassa olevaan yleiseen hälinään. Eräs vanhem-
mista pohti sitä, kuinka *“isoissa ryhmissä myös meteli on aikuisestakin korvia
huumaavaa, miltä se mahtaakaan pienestä lapsesta tuntua”*. Eräs toinen van-
hempi oli sitä mieltä, että uusien päiväkotien työntekijöillä tulisi olla riittävästi ai-
kaa tutustua perheisiin, osaan jopa jo ennen päiväkodin aukeamista. Hänen
mukaansa se veisi rahaa ja resursseja, mutta lisäisi kaikkien hyvinvointia. Kol-
mannen vanhemman mielestä laadukkaaseen varhaiskasvatukseen pitäisi pa-
nostaa enemmän ja huolehtia siitä, että päiväkodit voisivat toimia pienempinä
yksiköinä, joilla olisi hyvät resurssit panostaa lasten hyvinvointiin.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Sekä vanhempien että työntekijöiden kyselyissä nousi esiin samoja teemoja kysymyksestä riippumatta. Vanhempien ja työntekijöiden vastauksissa oli myös havaittavissa paljon yhteneväisyyksiä. Tarkastelemme tässä kappaleessa tuloksia lapsen, vanhemman ja työntekijän näkökulmista.

Vastausten perusteella alle kolmevuotiaan lapsen päivähoidon aloitusta tukee parhaiten se, että siirtymä päivähoitoon tapahtuu rauhallisesti. Tämä tarkoittaa kotoa päivähoitoon siirtymistä vaiheittain, joka helpottaa lapsen ja vanhemman sopeutumista uuteen tilanteeseen ja auttaa lasta turvallisuuden tunteen kehittämisessä (Kaskela & Kekkonen 2006, 43). Vastauksissa pehmeää aloitusta kuvaillaan siten, että lapsi tutustuu ensin yhdessä vanhempiensa kanssa päiväkohtiin ja kasvattajiin, jonka jälkeen lapsi on pikkuhiljaa pidempiä päiviä hoidossa ilman vanhempaa. Sinkkonen (2018, 113) muistuttaakin, että aloitus on lapselle aina erokokemus, joka kiintymyssuhteen kannalta voi olla lasta syvästi loukkaava. Pehmeän aloituksen tarkoituksena on ehkäistä lapsen emotionaalista tunnekuormitusta. Tämän lisäksi työntekijöiden vastauksissa nähtiin tärkeänä avata vanhemmille pehmeän aloituksen periaatteita ja lähtökohtia hieman enemmän ja keskustella etukäteen, kuinka se olisi heidän elämäntilanteessaan mahdollista toteuttaa.

Lapsen päivähoidon aloitusta tukee kiintymyssuhteen näkökulmasta myös se, että hän tuntee olonsa turvalliseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsen tarpeisiin vastataan asianmukaisesti oikeaan aikaan, ja että hän kokee tulleensa huomatuksi. Vastauksissa korostuikin henkilökunnan valmius ja mahdollisuus tarjota lapselle syliä ja lohdutusta aina tarvittaessa. Tähän vaikuttaa esimerkiksi ryhmän koko sekä henkilökunnan määrä ja pysyvyys. Lapsen on helpompi hakea turvaa uudesta ympäristöstään, jos yksi hoitajista voisi keskittyä paremmin juuri häneen. Tätä tiettyä hoitajaa ei voi kuitenkaan ennalta määritellä. Rusanen (2019) mukaan lapsi itse valitsee sen, kenet hän kokee luotettavimmaksi. Mikäli lapsi kykenee valitsemaan hoitajista kiintymiskohteen, olisi tärkeää, että hän voisi kääntyä tämän puoleen milloin tahansa. (Rusanen 2019, 25.)

Vanhempien näkökulmasta alle kolmevuotiaan lapsen päivähoiton aloitusta tarkastellessa keskeisimpänä asiana nousi esiin vanhempien luottamus hoitopaikkaa kohtaan. Vastauksista käy ilmi, että vanhempien omien tunteiden nähdään myös vaikuttavan lapsen sopeutumiseen päivähoitossa, joka osaltaan myös helpottaa hyviä kiintymyssuhteen rakentamista ja ylläpitämistä uudessa ympäristössä. Hughes (2011, 216-217) toteaaakin, että vanhemman suurena haasteena on se, miten säilyttää myönteinen tunnesävy, joka voi vaikuttaa lapseen ja toisaalta myös estää lapsen kielteistä sävyä vaikuttamasta itseensä. Sinkkonen (2012, 132) kirjoittaa, että hyvin usein lapsen sopeutumisella tarkoitetaan aikuisten näkökulmasta käyttäytymistä, joka kiintymyssuhdeteorian mukaan määritellään vältteleväksi. Lapselta odotetaan mukautumista ja reippautta liian nopeassa tahdissa ja vastaavasti kiukkua ja itkua saatetaan ihmetellä. Tähän liittyen koetaan tärkeäksi, että vanhemmille annetaan oikeanlaista tietoa ja tuetaan erilaisten tunteiden kanssa. Näin annetaan varmuutta siitä, että lapsi tulee pärjäämään ja asettuu osaksi ryhmää, kunhan tottuu uuteen arkeen, ihmisiin ja paikkaan omassa tahdissaan.

Luottamuksen perustana pidetään vastausten mukaan onnistunutta kasvatusyhteistyötä vanhempien ja työntekijöiden välillä. Luottamusta vanhempien ja työntekijöiden välillä voidaan pitää myös lapsen kiintymyssuhteen peruspilarina, sillä näiden kahden yhteistyöllä turvataan lapsen kehitys muutoksessakin. Tämä vaatii molemmilta osapuolilta avointa kommunikointia, kiinnostusta lapsen asioihin sekä molemminpuolista kunnioitusta. Työntekijöiden tulisi tunnustaa vanhempien rooli oman lapsensa asiantuntijana, samoin kuin vanhempien tulisi tunnustaa työntekijöiden ammattitaito. Onnistuneen yhteistyön kannattimina pidettiin kiireetöntä keskustelua lapsen päivästä, tottumuksista ja tarpeista niin kodin kuin päivähoiton näkökulmasta. Myös hoitopaikasta ja sen toimintatavoista tulee antaa tarpeeksi tietoa. Toiminnasta kertominen ja sen näkyväksi tekeminen oli vastausten perusteella tarpeellista ja toisaalta avaa vanhemmille perusteita, miksi toimintaa toteutetaan juuri kyseisellä tavalla. Vastausten pohjalta voitiin myös tehdä päätelmä, että mikäli vanhemmat kokivat, ettei lasta kohdattu ja huomioitu yksilötasolla, näkyi tämä vanhempien vastauksissa negatiivisena kokemuksena päivähoiton aloituksen onnistumisessa.

Työntekijöiden näkökulmasta vastauksissa kuvaillaan usein kiirettä ja stressiä olotilana, joka koetaan negatiivisena ja olennaisesti toimintaan vaikuttavana tekijänä. Näin ollen se katsotaan myös kiintymyssuhteen rakentumista ajatellen haitalliseksi. Kiire johdetaan vastauksissa suuren lapsimäärän, jäsentämättömän toiminnan tai levottoman ryhmän syyksi tai seuraukseksi. Tähän liitetään myös vastauksissa päivähoiton resurssit, jotka vaikuttavat henkilökunnan määrään lapsiin verrattuna, sijaisten hankkimiseen sekä lapsiryhmän kokoon. Lakiin ja säädösten luoma järjestelmä ja niiden käytännön soveltaminen arjessa tuottivat vastauksissa eniten kritiikkiä. Vastauksissa kuvataan arjen tilanteita, jotka liittyvät esimerkiksi työvuoroihin liittyviin raamituksiin. Työvuorot sanelevat henkilökunnan jakautumisen päiväkodin aukioloajan mukaan, joten ryhmän työntekijät usein ovat yhtä aikaa paikalla ryhmässä vain murto-osan päivästä. Myös perusajatuksena se, että lain mukaan yksi työntekijä voi vastata neljän päivähoitoa aloittavan alle 3-vuotiaan lapsen tarpeisiin riittävän hyvin, tuntuu sekä vastausten että oman kokemuksen valossa kyseenalaiselta. Rusasen (2019, 25) mielestä ihanne pienempien lasten kohdalla olisikin se, että hoitajalla olisi enintään kaksi omaa hoidettavaa.

Vastauksissa henkilökunnan asennetta työhön ja lapsiin pidetään erityisen tärkeänä. Kontio (2010) kuvailee hyvän asenteen edellytyksiä oman tehtävän selkeänä sisäistämisenä, vastuun ottamisena, toisten kunnioittamisena, kuuntelemisen- ja ilmaisuntaitoina, sekä ymmärtämisenä. Hän myös pitää tärkeänä, että ammatillinen tiimi osaa organisoitua ja jakaa työt. (Kontio 2010, 8.) Tulosten pohjalta käy ilmi, että henkilökunnan toimintatapojen ja käytänteiden tulisi olla yhdessä sovittuja ja niiden noudattamiseen on myös sitouduttava. Puuteet tällä alueella johtivat vastausten mukaan siihen, että lapset huomaavat herkästi ristiriitoja toiminnassa. Samoin koettiin, että työntekijöiden jäsentymätön ja ristiriitainen toiminta näyttäytyi vanhemmalle toimintaympäristönä, johon oli vaikeampaa rakentaa luottamussuhdetta. Tämän kautta voidaan ajatella, että työntekijöiden tiimissä olisi tärkeää rakentaa toiminnalle sellaisia pedagogisia suunnitelmia ja yhteisiä pelisääntöjä, joihin kaikki pystyvät yhdessä sitoutumaan ja tasapuolisesti toteuttamaan.

Vanhempien ja työntekijöiden vastausten pohjalta on tulkittavissa, että lapsen päivähoiton aloituksen tukeminen vaatii sekä työntekijöiltä että vanhemmilta

ymmärrystä siitä, millaisessa vaiheessa lapsen kehitys on kiintymyssuhteen näkökulmasta. Siren-Tiusanen (2001, 23) nostaa esiin lapsen kasvun ja kehityksen ymmärryksen ja tämän pohjalta käytävän vuoropuhelun vanhempien ja työntekijöiden välillä. Vastausten pohjalta jää epäselväksi, kuinka paljon heillä on henkilökohtaisesti tietoa lapsen kiintymyksellisen kehityksen vaikutuksesta päivähoiton aloitukseen ja osaavatko he yhdistää lapsen “oireilua” tähän.

9 POHDINTA

Kiinnostus opinnäytetyön aiheeseen lähti lastensuojelun moduulin teoriatunneilta ja siitä, kuinka tärkeässä osassa kiintymyssuhde lapsen elämässä on ja kuinka helposti sen ohittamalla voidaan tehdä haittaa lapselle. Kohderyhmäksemme valikoitui alle kolmevuotiaat päivähoidon aloittavat lapset, sillä tämä ikäryhmä oli mielestämme aiheen kannalta keskeisimmässä kehitysvaiheessa juuri turvallisen kiintymyssuhteen rakentumista ajatellen.

Opinnäytetyön toteuttamisen suunnitelma oli alusta alkaen selkeä ja eteni aikataulussa. Tutkimuskysymykset aiheuttivat paljon pohdintaa, uudelleenasettelua ja viimeistelyä, jotta ne saatiin vastaamaan aiheeseen mahdollisimman kattavasti. Alkuperäisenä ajatuksena oli koota tulosten pohjalta informaatiopaketti, jolla olisi voitu tuoda käytäntöön niitä tapoja, joilla lapsen siirtyminen kodista päivähoidon helpottuisi ja lapsen kasvua ja kehitystä pystyttäisiin tukemaan parhaalla mahdollisella tavalla. Tämän myötä tarkoituksena oli nostaa esille kiintymyssuhteen merkityksellisyyttä juuri tässä lapselle tärkeässä siirtymävaiheessa ja tuoda se käytännönläheisesti huomioiduksi sekä huoltajien että työntekijöiden näkökulmasta.

Vastausten määrä ja niiden analysoinnin vaatima aika yllätti meidät, eikä aikamme riittänyt enää itse informaatiopaketin rakentamiseen. Informaatiopaketin kasaaminen tämän opinnäytetyön tulosten pohjalta ja sen vaikutusten tutkiminen voisi kuitenkin olla hyvä opinnäytetyön aihe seuraaville opiskelijoille. Kyselyistä saatujen vastausten määrä mielestämme osoittaa sen, miten tärkeänä aiheena tutkimuksen sisältö koettiin. Vastausmäärän lisäksi meidät yllätti vastausten pohdinnallisuus ja kokemuksellisuus. Se osaltaan antoi meille vaikutelman, että olimme osuneet aiheeseen, joka puhutteli molempia osapuolia ja oli sanottavaa, joka haluttiin jakaa.

Kyselyiden vastauksia analysoitaessa huomasimme, että niissä toistuivat samat asiat tai teemat. Kysymyksiä yhdistelemällä onnistuimme tiivistämään tuloksia niin, että toistoa saatiin vähennettyä. Muutamassa kysymyksessä jouduimme kuitenkin pohtimaan, voiko kyseistä asiaa liittää yhteen jonkun toisen kanssa

vain toistoa välttääksemme. Sillä jos näin tekee, kyseisen kysymyksen tuottamat vastaukset vääristyvät eivätkä anna oikeanlaista kuvaa siitä, millä tavoin kysymykseen vastattiin.

Vastauksista on löydettävissä paljon yhtymäkohtia siihen, mikä teorian tiedon ja tutkimuksenkin valossa on katsottu edesauttavan lapsen siirtymistä päivähoitoon ja turvallisen kiintymyssuhteen rakentamisessa. Otanta on alueellisesta perspektiivistä katsottuna niin suuri, että se antaa varsin relevanttia tietoa siitä, millaisia käytänteitä päivähoiton aloituksessa tällä hetkellä on ja kuinka toimiviksi ne koetaan.

Saamiemme vastausten pohjalta keskityimme miettimään, kuinka varhaiskasvatukseen siirtyvien alle 3-vuotiaiden päivähoitoa pystyisi kehittämään. Pohdimme myös sitä, onko päivähoitojärjestelmä ylipäättään luotu toimivaksi ajatellen alle kolmevuotiaita lapsia. Saamamme tiedon perusteella onnistunut päivähoiton aloitus näin pienillä lapsilla vaatii esimerkiksi pysyvää henkilökuntaa, läsnäoloa, rauhalliset olosuhteet sekä pysyviä, toistuvia rutiineja. Tehdyn tutkimuksen, teorian tiedon ja kokemuksen valossa toistuvat kuitenkin tietyt tekijät, joiden toteutus ja saatavuus ovat päivähoiton arjessa joko haastavia toteuttaa tai niille ei ole luotu järjestelmässä mahdollisuuksia. Esimerkiksi pienten lasten hoidossa omahoitajajärjestelmällä todetaan olevan hyviä vaikutuksia juuri alle kolmevuotiaiden päivähoiton aloituksessa. Kuitenkin kokemuksen perusteella nykyinen toimintastruktuuri, työajalliset säädökset ja rakenteet suhteessa ryhmien lapsi- ja henkilöstömäärään luovat käytännössä kokonaisuuden, jossa omahoitajuutta ei yksinkertaisesti ole mahdollista toteuttaa.

Päivähoiton kehittämisen kannalta pohdimme tutkimuksemme aihetta paljon jälkikäteen. Sinkkonen (2012) toteaa, että päivähoiton vaikutusta lapsen kasvuun ja kehitykseen on hyvin ongelmallista tutkia niin, että siitä saataisiin oleellista tietoa päivähoiton kehittämistä ajatellen. Hänen mukaansa tutkimuksessa tarvittaisiin kehityspsykologista näkökulmaa, joka ottaa huomioon lasten ja heidän kokemustensa erilaisuuden. (Sinkkonen 2012, 128-129.) Tämä herättää kiinnostusta siihen, onko päivähoiton aloittaminen aihe, johon ei tutkimuksella yksinkertaisesti voi saada kattavia ja koko järjestelmää palvelevia vastauksia.

Voiko olettaa, että osittain tämän myötä varhaiskasvatussuunnitelma sekä valtakunnallisella että kunnallisella tasolla jättää päivähoidon aloituksen ja sen käytänteet lähestulkoon kokonaan määrittelemättä. Tätä kautta voidaan pohtia, miten kirjavaa ja erilaisia käytänteitä omaavaa aloitus on eri kuntien, päiväkotien ja jopa ryhmien välillä. Suuremmassa perspektiivissä eriarvoisuutta lisää myös subjektiivinen päivähoito-oikeus, joka rajattuna voi evätä oikeuden varhaiskasvatukseen. Lapsi tai perhe saa siis käytännössä sen, mitä paikallinen varhaiskasvatuksen toteuttaja pystyy siinä hetkessä antamaan, eikä niinkään sitä, mikä olisi tutkimuksen ja kokemuksen kautta määritelty tasapuoliseksi tai lapsen kasvun ja kehityksen kannalta hyväksi ja oikeaksi.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1993. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Golding, K.S. 2015. DDP-käsikirja. Hoitava kiintymys – terapeutin vanhemmuus. Turvattomuutta ja traumoja kokeneiden lasten ja nuorten kasvun tukeminen. Käsikirja kasvattajille ja ammattilaisille. Tampere: PTKustannus.

Hautamäki, A. 2003. Kiintymyssuhdeteoria-teoria yksilön kiinnittymisestä tärkeisiin toisiin ihmisiin, kiintymyssuhteen katkoksista ja merkityksestä kehitykselle. Teoksessa Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY.

Hughes, D. 2011. Kiintymyskeskeinen vanhemmuus. Toimivuutta kasvatukseen. Tampere: PT-kustannus.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Juva: Bookwell Oy.

Karikoski, H. & Tiilikka, A. 2011. Eheä kasvunpolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 77–92.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2011. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Kontio, M. 2010. Moniammatillinen yhteistyö. TUKEVA -hanke. Oulu. Luettu 15.10.2019

<http://oulu.ouka.fi/seutu/tukeva/moniammatillinen-julkaisu.pdf>

Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017. Vauvan sosiaalinen kehitys. Luettu 31.7.2019.

<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/0-1-v/vauvan-sosiaalisen-kehitys/>

Munter, H. 2001. Lapsi aloittaa päivähoiton. Teoksessa Pienet päivähoitossa - Alle kolmevuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita, 35–57. Toim. Helenius, A., Karila, K., Munter, H., Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. WS Bookwell oy. Juva.

Rusanen, E. 1995. Ongelmalapset päivähoitossa? -Tutkimus kasvatuskäytäntöjen kehittämisestä päiväkodissa ja perhepäivähoitossa. Kasvatustieteen väitöskirja. Helsingin yliopisto, Kasvatustieteen tiedekunta. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Bookwell Oy.

Rusanen, E. 2019. Taapero ja turvallisuuden tunne. Kasvu 2/2019, 24-26.

Salo, S. 2002. Kiintymyssuhteen merkitys elämänkaaren aikana. Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.) Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, J. 2004. Kiintymyssuhdeteoria – tutkimus löydöksistä käytännön sovelluksiin. Luettu 5.8.2019. <https://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo94437.pdf>

Sinkkonen, J. 2012. Lapsen puolesta. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, J. & Korhonen, L. 2016. Pulassa lapsen kanssa. Helsinki: Duodecim.

Sinkkonen, J. 2018. Kiintymyssuhteet elämänkaareissa. 1. painos. Helsinki: Duodecim.

Siren-Tiusanen, H. 2001. Lapsi aloittaa päivähoiton. Teoksessa Pienet päivähoitossa-Alle kolmevuotiaiden kehitys ja suotuisat varhaiskasvatuskäytännöt, 15–25. Toim. Helenius, A., Karila, K., Munter, H., Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. WS Bookwell oy. Juva.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. Luettu 10.5.2019. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet_2016.docx

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Juva: Bookwell Oy.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje vanhemmille / työntekijöille

Hei!

Olemme Tampereen ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) opiskelijat Niina Liikanen ja Sanna Nurmi. Teemme opinnäytetyöhön liittyen tutkimusta, jossa aiheena on alle kolmevuotiaan lapsen päivähoidon aloitus ja siihen liittyvät kysymykset kiintymyssuhteen näkökulmasta.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten päivähoidon työntekijät ja lasten vanhemmat kokevat alle kolmevuotiaan lapsen päivähoidon aloituksen omasta näkökulmastaan. Tutkimuksella pyritään kartoittamaan jo olemassa olevia käytänteitä sekä kuinka niitä voidaan jatkossa kehittää lapsen kiintymyssuhteen näkökulmasta. Kyselyn perusteella saamme tietoa myös molempien osapuolien ajatuksista ja tavoitteista aiheeseen liittyen.

Tulosten pohjalta saamme arvokasta tietoa, kuinka vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemykset ja toiveet lapsen päivähoidon aloituksessa kohtaavat. Tämän pohjalta kehitämme informaatiopaketin, jota päiväkotien on mahdollisuus hyödyntää alle kolmevuotiaan päivähoidon aloituksessa.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä.

Toivomme teidän vastaavan alla oleviin kysymyksiin **14.4.2019 mennessä**.

Pääset kyselyyn tästä linkistä:

(linkki)

Kiitos!

Yhteistyöterveisin

Niina Liikanen & Sanna Nurmi

Liite 2. Kyselyrunko vanhemmille

1 (3)

Kuinka vanhana lapsesi aloitti päivähoidon? Jos sinulla on useampi lapsi aloittanut päivähoidon alle 3-vuotiaana, vastaa ensimmäisen kokemuksen perusteella.

- Alle 1-vuotiaana
- 1-2 –vuotiaana
- 2-3 –vuotiaana

Millä tavoin lapsi aloitti päivähoidossa?

- Tutustumiskäynti, jonka jälkeen lapsi päivähoidossa ensin huoltajan kanssa pikku hiljaa hoitoaikaa lisäten
- Tutustumiskäynti, jonka jälkeen lapsi yksin päivähoidoon pikkuhiljaa hoitoaikaa lisäten
- Tutustumiskäynti, jonka jälkeen lapsi päivähoidoon
- Lapsi aloittaa päivähoidon ilman tutustumiskäyntiä, pikkuhiljaa hoitoaikaa lisäten
- Lapsi aloittaa kokopäiväisen hoidon ilman tutustumiskäyntiä

Oliko tämä mielestäsi lapsellesi paras tapa aloittaa päivähoidossa, vai olisitko tehnyt jotain toisin?

Kuinka mielestäsi lapsen ensimmäiset päivät sujuivat päivähoidossa?

- Hyvin
- Melko hyvin
- Vaihtelevasti
- Huonosti

Miten tämä näkyi lapsessa hoitopäivän aikana hoitajien kertomana? Vastaa muutamalla sanalla.

Entä miten tämä näkyi kotona hoitopäivien jälkeen?

Millaisia tuntemuksia sinulla oli lapsesi aloittaessa päivähoiton? Vastaa muutamalla sanalla.

Koitko omilla tuntemuksillasi olevan vaikutusta lapsen päivähoiton aloitukseen?

- Paljon
- Hieman
- Ei juurikaan
- Ei lainkaan

Miten se mielestäsi näkyi lapsessa?

Asteikolla 1-5, kuinka hyvin tunsit olevasi valmistautunut lapsen päivähoiton aloitukseen? (1= en ollenkaan, 5= todella hyvin)

Asteikolla 1-5, kuinka paljon sinulla oli mielestäsi tietoa siitä, miten päivähoiton aloitus voi vaikuttaa lapseen? (1= ei ollenkaan, 5= todella paljon)

Kuinka hyvin ryhmän kasvattajilla oli valmiuksia tukea perhettänne tässä aloitusprosessissa?

- Hyvin
- Hieman
- Ei juurikaan
- Ei lainkaan

Kerro muutamalla sanalla kokemuksistasi.

Lapsi tarvitsee hoivaa ja huolenpitoa luodakseen turvallisen yhteyden häntä hoitavaan aikuiseen.

Millainen kokemus sinulle välittyi siitä, kuinka hyvin lapsesi tunteet ja tarpeet otettiin hoitopaikassa huomioon? (1= erittäin huonosti, 5= erittäin hyvin)

Kuvaile muutamalla sanalla.

Millaisia tapoja päivähoitossa oli käytössä, jotka havaitsit hyväksi juuri oman lapsesi päivähoitoon siirtymistä ajatellen?

Millaisena koit vuorovaikutuksen hoitajien ja vanhemman välillä? (1-5)
Kuvaile muutamalla sanalla.

Kuinka hyvin hoitopaikassa otettiin huomioon perheen mahdolliset toiveet lapsen hoidosta? (1-5)

Koetko, että omaa suhdetta lapseesi ja sen säilymistä huomioitiin ja tuettiin aloitusprosessissa riittävästi?

- Hyvin
- Melko hyvin
- Vaihtelevasti
- Ei lainkaan

Miten mielestäsi tätä suhdetta voisi päivähoidon osalta paremmin huomioida ja tukea?

Millaisena koit lapsesi päivähoidon aloitusprosessin toteutuneen kokonaisuutena? (1=erittäin huonosti 5=erittäin hyvin)

Mitä muuta haluat sanoa?

Liite 3. Kyselyrunko työntekijöille

1 (2)

Kuinka tärkeänä koet lapsen päivähoiton aloituksen onnistumisen?

(Asteikolla 1-5)

Miksi?

Mitkä asiat koet tärkeinä tai merkityksellisinä lapsen päivähoiton aloituksessa?

Millaisia haasteita alle 3-vuotiaan päivähoiton aloituksessa on / voi olla?

Millaisia yhteisiä toimintaperiaatteita tai käytäntöjä päiväkodissanne on liittyen lapsen hoidon aloitukseen?

Päivähoiton aloitusprosessi merkitsee lapselle suuria muutoksia totuttuun arkeen ja ero vanhemmista voi olla suuri kriisi.

Millä tavoin päivähoiton työntekijät voivat helpottaa tätä siirtymävaihetta?

Millaiset asiat ja toimintatavat ryhmässä tuovat mielestäsi lapselle turvallisuuden tuntua?

Päivähoiton aloituksessa korostetaan nykyään lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta. Miten hyvin tunnet kiintymyssuhdeteoriam ja sen merkitystä lapsen kehitykseen?

- Hyvin
- Jonkin verran
- Vähän
- En ollenkaan

Koetko tarvitsevasi lisätietoa tai koulutusta kiintymyssuhdeteoriam liittyen?

Kyllä / Ei

Millaisilla vuorovaikutus- ja toimintatavoilla pyrit luomaan henkilökohtaisen kiintymyssuhteen lapsen kanssa?

Millaiset asiat tai toimintatavat ryhmässä tai yksilötasolla voivat olla negatiivisia lapsen turvallisen kiintymyssuhteen muodostumisen kannalta?

Millaiset asiat vaikuttavat toimivaan vuorovaikutussuhteeseen vanhempien kanssa?

Kuinka helppoa tai vaikeaa on ottaa huomioon vanhempien toiveita lapsen hoidosta? (Pyydetään esimerkkejä)

Lapsen päivähoidon aloitus voi olla vanhemmallekin suuri muutos, joka voi osaltaan vaikuttaa myös lapseen.

Miten vanhemman tunteet huomioidaan lapsen aloittaessa päivähoidon?

Miten vanhempia voitaisiin tukea tässä siirtymässä?

Millä tavoin lapsen ja vanhemman välistä suhdetta voidaan mielestäsi tukea päiväkodin arjessa?

Oletko havainnut päiväkodin arjessa käytänteitä, jotka muodostavat haasteen vanhemman ja lapsen välisen suhteen tukemisessa? (Kyllä, mitä? / Ei)

Millä tavoin lapsen päivähoidon aloitusta voisi vielä kehittää?